

KREDITI ZA DRUŠTVA S OGRANIČENOM ODGOVORNOŠĆU I OBRTNIKE NA PRIMJERU ADDIKO BANKE

Bradvić, Katarina

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Karlovac
University of Applied Sciences / Veleučilište u Karlovcu**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:128:988089>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-10-09**

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU
Karlovac University of Applied Sciences

Repository / Repozitorij:

[Repository of Karlovac University of Applied
Sciences - Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU
POSLOVNI ODJEL
STRUČNI PRIJEDIPLOMSKI STUDIJ UGOSTITELJSTVO

Katarina Bradvić

**KREDITI ZA DRUŠTVA S OGRANIČENOM
ODGOVORNOŠĆU I OBRTNIKE
NA PRIMJERU ADDIKO BANKE**

ZAVRŠNI RAD

Karlovac, 2023.

Katarina Bradvić

**KREDITI ZA DRUŠTVA S OGRANIČENOM
ODGOVORNOŠĆU I OBRTNIKE
NA PRIMJERU ADDIKO BANKE**

ZAVRŠNI RAD

**LOANS FOR LIMITED LIABILITY COMPANIES
AND TRADES ON AN EXAMPLE
OF ADDIKO BANK**

FINAL PAPER

Veleučilište u Karlovcu

Poslovni odjel

Stručni prijediplomski studij Ugostiteljstvo

Kolegij: Poslovne financije

Mentor: dr.sc. Nikolina Smajla, prof. struč. stud.

Matični br. studenta: 0068220444

Karlovac, rujan 2023.

SAŽETAK

Rad analizira kreditnu ponudu Addiko banke za poslovne subjekte, odnosno obrte i društva s ograničenom odgovornošću. Addiko banka u Hrvatskoj posluje od 1996. godine i definira se kao banka orijentirana upravo na kreditiranje malog i srednjeg poduzetništva na području srednje i jugoistočne Europe. Kod kreditiranja poslovnih subjekata, iste ne razlikuje prema ustroju, već prema veličini, tako da nema razlike među obrtima i društvima s ograničenom odgovornošću, već se za svaki poslovni subjekt, bez obzira na njegov ustroj, analiziraju financijski i drugi pokazatelji te se na temelju toga donosi odluka o odobrenju kredita i uvjetima kreditiranja, ukoliko se kredit odobri. U pravilu za poduzetnike, Addiko banka nudi kredite u minimalnom iznosu od 1.000 eura i maksimalnom iznosu do 500.000 eura, na minimalni rok otplate od jedne godine i maksimalni do 5 godina. Krediti su dostupni i za klijente koji nemaju poslovni račun u Addiko banci, no oni koji imaju, imaju pogodnije uvjete. Obrtnike banka tretira, kada je u pitanju kreditiranje, kao pravne subjekte, no ako obrtnik iz nekog razloga kao poslovni subjekt ne može ostvariti kredit, tada može zatražiti kreditiranje kao fizička osoba. Za mikro i male poslovne subjekte, u koje obrtnici najčešće spadaju, kreditiranje kod pokretanja poslovanja može biti otežano, no u tom slučaju banka nudi povoljnije kreditiranje u suradnji s državnim institucijama kao što su HBOR i HAMAG-BICRO. U tom slučaju kamatne stope mogu biti značajno niže. Addiko banka za financiranje obrtnih sredstava poslovnim subjektima nudi sljedeće kredite: kratkoročni kredit s korištenjem po principu prekoračenja po transakcijskom računu – *overdraft*, *revolving* kredit, kredit za obrtna sredstva i okvir za financijsko praćenje i limit. Uz to, poslovnim subjektima koji su njeni klijenti banka nudi i druge vrste financijske podrške u vidu kreditnih kartica, paketa uz transakcijski račun, zaštitu od tržišnih rizika i dr.

Ključne riječi: kredit, Addiko banka, obrt, društvo s ograničenom odgovornošću

SUMMARY

The paper analyzes the credit offer of Addiko bank in Croatia for business entities - small craft businesses and limited liability companies. Addiko bank has been operating in Croatia since 1996 and defines itself as a bank focused on lending to small and medium-sized businesses in Central and Southeastern Europe. When lending to business entities, they are not differentiated by structure, but by size, so there is no difference between craft businesses and limited liability companies, but for each business entity, regardless of its structure, financial and other indicators are analyzed and based on that bank makes a decision on credit approval and credit conditions, if the credit is approved. As a rule, for entrepreneurs, Addiko bank offers loans in the minimum amount of 1,000 euros and the maximum amount of up to 500,000 euros, with a minimum repayment term of one year and a maximum of 5 years. Loans are also available for clients who do not have a business account in Addko bank, but those who do have more favorable conditions. When it comes to lending, the bank treats crafts as legal entities, but if for some reason the owner of craft business cannot obtain a loan as a business entity, then he can request credit as a citizen. For micro and small businesses, which craft businesses mostly are, lending when starting a business can be difficult, but in that case the bank offers more favorable lending in cooperation with state institutions such as HBOR and HAMAG-BICRO. In this case, interest rates can be significantly lower. Addiko bank offers the following loans to business entities for financing working capital: short-term credit with the use of an overdraft on a transaction account, revolving credit, loan for working capital and a framework for financial monitoring and limit. In addition, the bank offers business entities that are its clients other types of financial support in the form of credit cards, packages with a transaction account, protection against market risks, etc.

Keywords: credit, Addiko bank, trades, small business, craft business, limited liability company

SADRŽAJ

1. UVOD	1
1.1. Predmet i cilj rada.....	1
1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja.....	1
1.3. Sadržaj i struktura rada.....	1
2. DEFINICIJA I OPĆA OBILJEŽJA POJMA KREDITA.....	3
2.1. Kredit i kreditiranje	3
2.2. Kreditni rizik i kreditna sposobnost	5
2.3. Kategorije i vrste kredita	8
2.4. Uloga i značaj kreditiranja u poduzetništvu	12
3. KREDITIRANJE DRUŠTVA S OGRANIČENOM ODGOVORNOŠĆU	14
3.1. Definicija društva s ograničenom odgovornošću	14
3.2. Ciljevi i načini kreditiranja društava s ograničenom odgovornošću	17
4. KREDITIRANJE OBRTNIKA	20
4.1. Definicija i opća obilježja pojma obrta	20
4.2. Vrste obrtnika	22
4.3. Ciljevi i načini kreditiranja obrtnika.....	23
5. KREDITI ZA DRUŠTVA S OGRANIČENOM ODGOVORNOŠĆU I OBRTNIKE NA PRIMJERU ADDIKO BANKE	29
5.1. Osnovne informacije o banci.....	29
5.2. Politika kreditiranja i kreditno poslovanje banke.....	31
5.3. Klasifikacija i kreditiranje fizičkih i pravnih osoba	32
5.4. Primjer kredita za d.o.o. i obrt u Addiko banci	36
5.5. Rasprava	42
6. ZAKLJUČAK.....	45
LITERATURA.....	46
POPIS ILUSTRACIJA.....	51

1. UVOD

1.1. Predmet i cilj rada

Predmet rada je kreditiranje društava s ograničenom odgovornošću i obrtnika putem komercijalnih banaka u Hrvatskoj, a cilj rada je analizirati način i uvjete kreditiranja navedenih poslovnih subjekata na primjeru Addiko banke.

1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja

U izradi rada koristit će se sljedeće istraživačke metode: metoda prikupljanja podataka iz sekundarnih izvora, metoda deskripcije, koja podrazumijeva opisivanje činjenica, procesa, pojmova i predmeta te njihovih obilježja, metoda komparacije, odnosno uspoređivanja i utvrđivanja sličnosti između određenih objekata i pojava, metoda analize te metoda sinteze, zatim metoda prezentiranja i interpretacije rezultata istraživanja (pomoću grafičkih prikaza, odnosno ilustracija kao što su slike, tablice i grafikoni), induktivna metoda (na temelju pojedinačnih činjenica ili saznanja formulirat će se nove spoznaje i zaključci), deduktivno-logička metoda (na temelju općih spoznaja potvrđenih u praksi utemeljit će se vlastite pojedinačne spoznaje i zaključci).

Rad se temelji na znanstvenim i stručnim publikacijama (knjigama, člancima) koje se bave trgovačkim društvima, financijama, kreditiranjem, bankarskim sektorom i dr., zatim na izvješćima i dokumentima analizirane banke i drugih relevantnih institucija, na zakonima i propisima vezanim za kreditiranje, trgovačka društva i obrte te na drugim sekundarnim izvorima podataka kao što su enciklopedije, medijski članci i dr.

1.3. Sadržaj i struktura rada

Rad se sastoji od šest poglavlja. Prvo je poglavlje uvodno, a potom se u drugom poglavlju iznosi temeljni teorijski okvir problematike kojom se rad bavi, što podrazumijeva definiciju i opća obilježja pojmova kredita i kreditiranja, opisuju se kategorije i vrste kredita te se govori o ulozi i značaju kreditiranja u poduzetništvu. U trećem se poglavlju govori o kreditiranju društava s ograničenom odgovornošću, te se najprije iznosi definicija društva s ograničenom odgovornošću, a potom se govori o ciljevima i načinima kreditiranja tih

društava. Potom se u četvrtom poglavlju na isti način analiziraju načini kreditiranja obrtnika: najprije se iznose definicija i opća obilježja pojma obrta, potom se govori o vrstama obrta i zatim o ciljevima i načinima kreditiranja obrtnika.

U petom poglavlju se na primjeru odabrane komercijalne banke koja posluje u Hrvatskoj, a to je Addiko banka, analiziraju uvjeti i načini kreditiranja društava s ograničenom odgovornošću i obrtnika. Najprije se iznose osnovne informacije o banci, potom se govori općenito o politici kreditiranja i kreditnom poslovanju Addiko banke, zatim se opisuje klasifikacija fizičkih i pravnih osoba u svrhu kreditiranja. Nakon toga se govori o konkretnim vrstama kredita i uvjetima kreditiranja za društva s ograničenom odgovornošću i obrtnike. Na kraju ovog poglavlja iznose se primjeri kredita. Na temelju iznesenih podataka slijedi rasprava. Šesto poglavlje je zaključno.

2. DEFINICIJA I OPĆA OBILJEŽJA POJMA KREDITA

2.1. Kredit i kreditiranje

Kredit se, najjednostavnije, definira kao zajam. Formalno, to je dužničko-vjerovnički odnos u kojem vjerovnik, a to je najčešće banka, ustupa određeni iznos novca dužniku na točno određeno vrijeme i uz točno određene uvjete povrata tog novca, a to je sve definirano u ugovoru. Sama riječ “kredit” ima korijen u latinskom jeziku gdje riječ “creditum” znači “ono što je povjereno”, odnosno, korijen dolazi iz latinske riječi “credere”, što znači vjerovati. Naime, smatra se da odobravanje kredita počiva na povjerenju, odnosno onaj koji daje kredit vjeruje onome kome se kredit daje da će posuđeni iznos novca biti vraćen.¹

No, iako kredit jest postupak u kojem jedna strana drugoj daje novac na temelju povjerenju, jer vjeruje da će druga strana ispoštovati dogovor, komercijalne banke i druge institucije koje se bave kreditiranjem primjenjuju više mehanizama zaštite od eventualnog nepoštivanja ugovora, odnosno primjenjuju takozvane instrumente osiguranja. Stoga se u suštini tu više ne može govoriti o povjerenju, jer se kredit, odnosno novac, ne posuđuje na temelju povjerenja nego na temelju instrumenata osiguranja koji će omogućiti banci da naplati svoja potraživanja u koja spada novac koji je posudila uvećan za cijenu kredita, odnosno kamate.

Također, institucija koja daje kredit će prije njegova odobravanja detaljno procijeniti kreditne sposobnosti potencijalnog zajmoprimca, odnosno mogućnosti i spremnosti druge strane da kredit vraća na dogovoren način i u dogovorenom roku, a potom će, ako kredit odobri, primijeniti određene instrumenti osiguranja, primjerice, jamstvo treće osobe, pravo banke na zalog pokretnine ili nekretnine i dr.

Kredite podižu pojedinci, poslovni subjekti, organizacije pa i države, iz različitih razloga. Pojedinci, odnosno građani, kao fizičke osobe, podižu kredite radi, primjerice, plaćanja školarine, kupnje nekretnine, pokretanja poslovanja, financiranja putovanja i dr.

¹ Zebić, P., Špoljarić, M.: Teorijske osnove i analiza ponude stambenih kredita banaka. Zbornik radova Međimurskog veleučilišta u Čakovcu, Vol. 7, No. 1, 2016.

Poslovni subjekti pak pomoću kredita osiguravaju sredstva za ulaganje i širenje poslovanja i sl. Također, kredit može poslužiti kao način premošćivanja nelikvidnosti, kao način financiranja određenih segmenata poslovanja, kao što su izvoz, uvoz, investicije, inovacije i dr. Kao što se može vidjeti, kredit ima značajnu ulogu za poduzeće, jer može biti ključna karika u njegovu pokretanju, širenju i spašavanju, stoga se može reći da kreditiranje, općenito gledano, funkcionira kao poluga gospodarskog razvoja.

Kredit se realizira na temelju ugovora koji sadrži sljedeće stavke:²

- iznos zajma,
- odredbu koja detaljno navodi kada će i na koji način davatelj zajma izvršiti svoje obveze,
- kamatnu stopu za redovnu i zateznu kamatu (uz to eventualno i mjere osiguranja od djelovanja inflacije),
- period počeka (*grace period*), odnosno razdoblje nakon kojeg počinje redovno vraćanje zajma,
- način vraćanja kredita te
- rok vraćanja.

Kreditiranje je posao, odnosno odnos, koji je uređen zakonom; u Republici Hrvatskoj na snazi je Zakon o potrošačkom kreditiranju. Ovaj zakon uređuje ugovore o potrošačkom kreditu, informacije i prava o ugovoru o kreditu, pristup bazi podataka, nadzor i zaštitu prava potrošača, i dr. Zakon definira ugovor o kreditu kao “ugovor u kojem vjerovnik odobrava ili obećava odobriti potrošaču kredit u obliku odgode plaćanja, zajma ili slične financijske nagodbe, osim ugovora o trajnom pružanju usluge ili isporuke proizvoda iste vrste kada potrošač plaća za takve usluge ili proizvode tijekom cjelokupne njihove isporuke u obliku obroka”³.

² Šego, B.: Matematika za ekonomiste, Narodne novine, Zagreb, 2005.

³ Zakon o potrošačkom kreditiranju, Narodne novine 75/09, 112/12, 143/13, 147/13, 09/15, 78/15, 102/15, 52/16, 128/22

2.2. Kreditni rizik i kreditna sposobnost

Jasno je da banka, ili druga kreditna institucija, odobravanjem kredita drugoj, fizičkoj ili pravnoj osobi, uza sve instrumente osiguranja preuzima manji ili veći rizik. Međutim, kao i u poslovanju općenito, da bi se određeni rizik prihvatio potrebno je odvagati koliko je taj rizik isplativ odnosno kolika je vjerojatnost da će se neželjeni događaj, koji predstavlja rizik, ostvariti.

Rizik je “mogućnost da se pri ostvarenju određenoga cilja taj cilj ne ostvari u potpunosti ili djelomično”, odnosno rizik je “mogućnost pogibelji, opasnosti, izloženost nezgodi, nesreći”.⁴ U ekonomskom diskursu, rizik podrazumijeva opasnost od nekog neželjenog događaja koji bi mogao prouzročiti gubitak većeg ili manjeg dijela imovine, bilo da se radi o novcu ili nekretninama i dr. U poslovanju poduzeća rizik koji nastane zbog pogrešne poslovne odluke može biti i prenosiv rizik, kada se neželjeni događaj ostvari više puta zbog iste odluke. S druge strane, neprenosivi rizik je onaj koji je uzrokovao jednokratnu štetu. Mjere koje poduzeće poduzima da bi reduciralo rizik nazivaju se skupno politikom rizika.

U poslovnom okruženju rizik se najčešće povezuje s nesigurnošću, no tu je nesigurnost moguće kvantificirati, a to se vrši “uporabom teorijskih distribucija, poglavito normalne, senzitivnom analizom ili metodom simulacije”. Zahvaljujući mogućnosti kvantifikacije rizika, isti se može uračunati kao trošak poslovanja.

Kreditni rizik je posebna vrsta rizika koji nastaje prilikom ulaganja novčanih sredstava kroz zajmove. Pritom postoji opasnost da se novac koji je uložen neće vratiti ulagaču, djelomično ili u cijelosti, i upravo to je kreditni rizik. Banka mora pažljivo upravljati kreditnim rizikom (odnosno, mora imati adekvatnu politiku rizika), u suprotnom može doći do poslovne krize. Jedna od ključnih stavki na kojoj se temelji kvalitetno upravljanje kreditnim rizikom je “učinkovita provjera i prikupljanje informacija”⁵ o klijentu, odnosno, procjena kreditne sposobnosti klijenta, potencijalnog zajmoprimca.

⁴ Hrvatska enciklopedija: Rizik. Dostupno na: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=53028>.
Pristupljeno 03.06.2023.

⁵ Ribić, D.: Procjena kreditnog rizika. Praktični menadžment : stručni časopis za teoriju i praksu menadžmenta, Vol. 2, No. 1, 2011., str. 107.

Kreditna sposobnost je, dakle, temeljni kriterij koji potencijalni zajmoprimac mora ispunjavati da bi ostvario pravo na kredit. Kreditna sposobnost podrazumijeva procjenu vjerodostojnosti i sposobnosti potencijalnog zajmoprimca da prema dogovorenim uvjetima i u dogovorenom roku ispuni svoje kreditne obveze.

Kreditnu sposobnost, prema svojim vlastitim kriterijima, procjenjuje i utvrđuje zajmodavac, odnosno banka ili druga kreditna institucija. Kreditna sposobnost analizira se različitim metodama pomoću kojih se utvrđuje pouzdanost klijenta, ali i kvaliteta, rizičnost i profitabilnost projekta za čiju realizaciju klijent traži kredit.

Analitičke metode obavezno se primjenjuju kada je riječ o kreditima koji se podižu za veće investicije, posebno ako je, a uglavnom jest, riječ o kreditima koji imaju duži rok povrata - pet ili više godina. Banka u sklopu analize klijenta – potencijalnog zajmoprimca – prati njegovo poslovanje u aktualnom trenutku i unatrag određenog vremena, ocjenjuje njegove prihode, njihovu visinu i kontinuitet, procjenjuje imovinu klijenta, postojeću zaduženost i dr.

Osnovni cilj procjene kreditne sposobnosti poduzeća je “da banka odnosno kreditor, prije zaključenja ugovora o plasmanu novčanih sredstava, barem približnom točnošću utvrdi sposobnost i spremnost poduzeća odnosno budućeg dužnika da vrati primljena novčana sredstva, i to pod uvjetima koja se predviđaju ugovorom”⁶. Dakle, kao što je navedeno, riječ je o “približnoj točnosti”, jer, naime, dovoljno detaljna i kvalitetna procjena kreditne sposobnosti klijenta ne ovisi samo o banci, nego i o dokumentima koje klijent ima, odnosno koje preda na uvid. Drugim riječima, “da bi provjera bila uspješna, banka mora od potencijalnog zajmoprimca prikupiti pouzdane informacije”⁷.

S druge strane, banka mora imati kvalitetno osmišljenu metodu procjene kreditne sposobnosti, a to se odnosi na: provjeru financijskih pokazatelja (*hard facts*) te provjeru nefinancijskih pokazatelja (*soft facts*).

⁶ Ribić, D.: Procjena kreditnog rizika. Praktični menadžment : stručni časopis za teoriju i praksu menadžmenta, Vol. 2, No. 1, 2011., str. 107.

⁷ Ibid.

Tablica 1. Financijski i nefinancijski pokazatelji kreditne sposobnosti

<p>FINANCIJSKI POKAZATELJI</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Bilanca (aktiva, pasiva) - Račun dobiti i gubitka (bruto profit, opretni profit, rezultat prije kamata i poreza, rezultat prije poreza, neto dobit/gubitak) - Pet ključnih financijskih odnosa (likvidnost, zaduženost, pokriće, aktivnost, profitabilnost)
<p>NEFINANCIJSKI POKAZATELJI</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Osnovni podaci (izrada rejtinga) - Uprava poduzeća (osobne kvalitete, kvalifikacije, osobno okruženje, pitanja nasljednika) - Računovodstvo (veličina računovodstva, broj kvalificiranih osoba, ažurnost, učestalost slanja opomena, postoji li izračun contribution margin, postoji li pouzdana kalkulacija proizvoda, postoji li obrazac troškova poduzeća, izrađuju li se planski računi zadovoljavajuće kvalitete, dostavljaju se planski pokazatelji banci, provode li se analize o odstupanju na temelju usporedbe planiranih/ostvarenih vrijednosti) - Ocjena tržišta - Kvalifikacije zaposlenika - Odnos klijenta i banke - Faktori upozorenja i rizika

Izradila autorica prema: Ribić, 2011.

Jedan od često korištenih modela procjene kreditne sposobnosti je kredit-skoring model koji primjenjuje dodjelu bodova prema posebno osmišljenoj skali za točno određene stavke procjene. Odnosno, to je “sustav dodjeljivanja bodova zajmotražitelju da bi se dobivala brojčana vrijednost koja pokazuje koliko je vjerojatno da zajmotražitelj u odnosu na ostale iskusi neki događaj, odnosno izvede neku aktivnost, primjerice kasni u otplati kredita”⁸. Istraživanja pokazuju da “preciznije od kreditnih referenata ocjenjuje kreditnu sposobnost potencijalnih klijenata, a to znači da u većem postotku prepoznaje kreditno

⁸ Bohaček, Z., Šarlija, N., Benšić, M.: Upotreba kredit skoring modela za ocjenjivanje kreditne sposobnosti malih poduzetnika. Ekonomski pregled, Vol. 54, No. 7 - 8, 2003.

sposobne klijente, kao i one koji to nisu”⁹, što omogućuje da banka prepozna više kreditno sposobnih klijenata i odobri više kredita. To je posebno važno za male poduzetnike, odnosno upravo za mala društva s ograničenom odgovornošću i obrtnike. Prednosti za banke i potencijalne zajmoprimce su vrlo značajke kada se koristi ovaj model, a to su zapravo sve one ključne prednosti koje bi trebala donijeti procjena kredite sposobnosti općenito. Za banku su te prednosti sljedeće: preciznije procjenjivanje rizika, kvalitetnije i brže odlučivanje, što povećava i broj odobrenih kredita, te mogućnost kreiranja kreditnih programa za ciljanu populaciju. Za male poduzetnike prednosti su to što se povećava dostupnost kredita, što se cijena kredita određuje prema očekivanom riziku i što je skraćeno vrijeme postupka odobravanja kredita.¹⁰

2.3. Kategorije i vrste kredita

Kada se spominje kredite najčešće se misli na kredite u obliku novca, no osim novčanih, krediti mogu biti i robni, mogu podrazumijevati poslovne aranžmane prodaje robe ili usluga te izvođenje radova uz odgođenu naplatu. Krediti mogu podrazumijevati i izravno financiranje drugog kredita. Također, kredit može biti u i obliku dužničkog vrijednosnog papira, *standby* sporazume, otvorenog računa i dr.

Kreditni se dijele prema različitim kriterijima, koji se mogu klasificirati:¹¹

- prema predmetu kreditiranja (kako je već navedeno, mogu biti novčani i robni),
- prema subjektima koji ih izdaju (komercijalni i bankarski),
- prema njihovoj svrsi (proizvođački i potrošački),
- prema namjeni (kredit za obrtna sredstva i investicijski),
- prema načinu osiguranja (otvoreni i pokriveni),
- prema roku dospelosti i ekonomskoj funkciji (ova je podjela najčešća, a prema njoj krediti se dijele na kratkoročne, srednjoročne i dugoročne).

⁹ Bohaček, Z., Šarlija, N., Benšić, M.: Upotreba kredit scoring modela za ocjenjivanje kreditne sposobnosti malih poduzetnika. *Ekonomski pregled*, Vol. 54 No. 7-8, 2003.

¹⁰ Ibid.

¹¹ Leko, V., Stojanović, A.: *Financijske institucije i tržišta*, Ekonomski fakultet Zagreb, 2018.

Kratkoročni krediti su oni čiji je rok dospijeca do jedne godine. Ova vrsta kredita uglavnom se koristi za financiranje neke aktualne djelatnosti poduzeća, trenutno povećane potrošnje, odnosno za rješavanje problema tekuće nelikvidnosti. Kratkoročni krediti mogu biti: kontokorentni, eskontni, lombardni, akceptni, rambursni i avalni kredit.

Kontokorentni kredit banka odobrava u korist tekućega računa komitenta. Ta sredstva komitent može koristiti za promet i plaćanje. Ovaj kredit je vrlo čest jer omogućuje komitentu da na relativno jednostavan način premosti kratkoročnu nelikvidnost. Ovakav kredit poduzeće može uzeti kada, primjerice, kupuje veću količinu robe za koju može ostvariti značajan popust na gotovinu, stoga se, ako su uvjeti kreditiranja dobri, u konačnici poduzeću više isplati podignuti kredit kako bi kod dobavljača ostvario popust. No, tu je potrebno vrlo pažljivo odvagati prednosti i nedostatke, jer su kamatne stope na kontokorentne kredite često više nego na ostale kredite.

Druga vrsta kratkoročnog kredita je eskontni kredit. Ovaj se kredit odobrava na temelju zalog, koji je najčešće robna mjenica, kojom banka kupuje određeno potraživanje prije dospijeca istog, i pritom naplaćuje kamatu, proviziju i trošak svoje usluge, a to se naziva eskantom. Eskontni krediti uglavnom se izdaju na nekoliko mjeseci.

Lombardni kredit je kredit koji se odobrava na temelju zalogu pokretnina ili vrijednosnica, osim mjenica, koje, iako u vlasništvu zajmoprimca, do otplate kredita bivaju u posjedu banke. Najčešće pokretnine koje se daju u zalog su predmeti od zlata i drugih plemenitih metala, umjetnička djela, te navedene vrijednosnice, u obliku obveznica, dionica, blagajničkih zapisa, i dr. Predmeti koji su založeni su instrumenti osiguranja te ih kao takve banka - u slučaju da zajmoprimac zbog različitih razloga krši kreditni ugovor - ima pravo prodati čime isplaćuje nastali dug. Ovaj je kredit pogodan za zajmoprimce jer predmete koje daju u zalog ne moraju prodati, odnosno oni su i dalje njihovo vlasništvo, i ako uredno vrate kredit, predmeti ostaju njihovi, bez ikakvih posljedica, odnosno poduzeće koje na ovaj način ostvaruje kredit ništa ne mora prodati. No, tu je uvijek prisutan rizik da zbog nemogućnosti vraćanja kredita banka postane vlasnik založenih predmeta, odnosno uvijek postoji mogućnost da zajmoprimac izgubi založene predmete. Lombardni kredit može se odobriti i na samo nekoliko dana, a obično je to nekoliko mjeseci.

Akceptni kredit je garantni kredit koji se realizira na temelju ugleda banke koji ona stavlja na raspolaganju komitentu. Odnosno, ovdje se ne radi o tome da banka isplaćuje

novac kao zajam zajmoprimcu, nego banka na sebe preuzima rizik jer se obvezuje isplaćivati mjenični dug ako to ne napravi izdavatelj mjenice. Banka tako postaje glavni mjenični dužnik, čime se zbog većega boniteta mjenice tražitelju akcepta olakšava dobivanje eskontnoga kredita kod druge banke.

Rambursni kredit je vrsta akceptnog kredita koji banka daje uvozniku za plaćanje robe, a pokriće su određeni dokumenata koje poduzeće prenosi na banku. Najčešće je to neopozivi dokumentarni akreditiv. Uvoznik se obvezuje izvozniku na plaćanje akceptom kod rambursne banke.

I posljednja gore navedena vrsta kratkoročnog kredita, avalni kredit, je kredit kojim banka daje jamstvo (koje se ovdje naziva "aval"), na mjenične obveze svojega komitenta do ugovorenog iznosa kredita. Time se povećava vrijednost mjenice. I ovdje banka stavlja na raspolaganje klijentu i svoj ugled jer preuzima odgovornost za klijenta prema trećoj strani. Avalni kredit nije isplatan već garantni kredit, što znači da nema isplate određene novčane svote kao kod klasičnog kredita, već banka daje jamstvo da će, ako klijent ne isplati mjenicu, to napraviti ona.

Postoji još jedna relativno česta vrsta kratkoročnog kredita, a to je revolving kredit, koji iako spada u kratkoročno financiranje, za banku predstavlja srednjoročnog pa i dugoročno potraživanje. Riječ je o otvorenoj kreditnoj liniji, odnosno kontinuiranoj mogućnosti zaduživanja u različitim iznosima, do visine okvirnog iznosa kredita.

Kada je riječ o srednjoročnim kreditima, to su krediti koji se odobravaju na rok od jedne do pet godina. Koriste se za financiranje manjih investicija, kupnju različitih dobara i slično.

Što se tiče dugoročnih kredita, oni pak imaju rok dospijeca dulji od pet godina, a koriste se za financiranje velikih investicija. Ovi se krediti odobravaju na osnovu dugoročnih izvora sredstava banke. Rok dospijeca može biti i 20 ili čak više godina, pa su ovi krediti relativno visokorizični za banku, stoga se kao instrument osiguranja često koristi nekretnina, odnosno hipoteka.

Riječ "hipoteka" dolazi od grčkog izraza za zalog, i upravo to i jest - založno pravo na stvari s ciljem osiguranja vjerovnikove tražbine. Prema zakonu, hipoteka je stvarno pravo

na tuđoj stvari koja omogućuje vjerovnika da zahtijeva namirenje svoje tražbine iz iznosa novca koji ostvaruje prodajom predmeta koji je pod hipotekom. Najčešće je to nekretnina, no može biti i pokretnina. Vlasništvo se stječe upisom u javni upisnik, odnosno na temelju ugovora o hipoteci, stječe se upisom u zemljišnu knjigu, za nekretnine, te upisom u javni upisnik, za pokretnine.

S obzirom na to da je, u slučaju čestih stambenih hipotekarnih kredita, vrijednost nekretnine temelj sigurnosti naplate potraživanja, hipotekarni se kredit najčešće odobrava u visini do 70 posto vrijednosti nekretnine. Hipotekarni krediti su veoma česti – u Hrvatskoj više od 55 posto građana ima potrošački, odnosno hipotekarni kredit. “Budući da su, u pravilu, tražbine iz tih kredita osigurane stvarnopravnim osiguranjima na nekretninama ovršno namirenje pretpostavlja prodaju nekretnine i deposedaciju ovršenika (dužnika). Najčešće je riječ o jedinjoj nekretnini u njegovu vlasništvu i onoj u kojoj stanuje”¹²

Osim hipotekom, dugoročni se krediti mogu osigurati i takozvanim solidarnim jamstvom, što podrazumijeva jamstvo treće osoba ili osoba, te raznim policama osiguranja od određenih rizika, od posljedica nesretnoga slučaja i sl, a te su police vinkulirane u korist kreditora.

Osim navedenih vrsta kratkoročnih, srednjoročnih i dugoročnih kredita, postoje i razne vrste specijaliziranih kredita, kao što je kredit kupcu, kredit banke banci i kredit dobavljača. Kredit kupcu koristi se kod izvoza, na način da banka odobrava kredit inozemnomu kupcu i tako osigurava brzu naplatu domaćem izvozniku. Kada je riječ o kreditu banke banci, domaća banka izvoznika kreditira inozemnu banku, a inozemna banka za račun uvoznika doznačuje novac izvozniku. Kod kredita dobavljača, izvoznik odobrava kredit izravno uvozniku prema ugovoru o isporuci robe uz odgodu plaćanja.

¹² Mišelčić, G., Mišćenić, E.: Credere i kredit: dva srodna ili suprotstavljena pojma? Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Vol. 37, No. 1, 2016.

Tablica 2. Kategorije i vrste kredita prema roku dospijea

KATEGORIJA KREDITA	VRSTE KREDITA I NJHOVA OBILJEŽJA
Kratkoročni krediti (rok dospijea do 1 godine)	<ul style="list-style-type: none"> - Kontokorentni - Eskontni - Lombardni - Akceptni - Rambursni - Avalni - Revolving (svrstava se u kratkoročni, ali za banku predstavlja srednjoročno ili pak dugoročno potraživanje) - Koriste se za rješavanje trenutne nelikvidnosti, financiranje neke aktualne djelatnosti unutar poduzeća, premošćivanje trenutno povećane potrošnje
Srednjoročni krediti (rok dospijea od 1 do 5 godina)	<ul style="list-style-type: none"> - Koriste se najčešće za financiranje manjih ulaganja i kupnju roba
Dugoročni krediti (rok dospijea od 5 i više godina)	<ul style="list-style-type: none"> - Koriste se za financiranje velikih ulaganja - Rok dospijea može biti i 20 i više godina - Visokorizični za banku
Specijalizirani krediti	<ul style="list-style-type: none"> - Kredit kupcu - Kredit banke banci - Kredit dobavljača

Izradila autorica prema: Hrvatska enciklopedija, 2023.

2.4. Uloga i značaj kreditiranja u poduzetništvu

Kao što se može vidjeti u prethodnom poglavlju, kreditiranje na različite načine potiče i podržava poduzetnike, a najčešće se radi o kreditiranju investicija, odnosno osiguravanju novčanih sredstava za ulaganja, bilo da se radi o pokretanju poslovanja ili o širenju poslovanja, te o pozajmljivanju novca u slučajevima kada se poduzeće nađe u krizi.

Riječ je, dakle, o ulaganju u sadašnjosti radi ostvarivanja određenih ciljeva u budućnosti, a upravo je to i smisao poduzetništva. Stoga se može pretpostaviti da je davanje zajmova postojalo, u raznim oblicima, od kada postoji i civilizacija. Prema nekim podacima, “zajam je vremenski prethodio kovanju novca i to za više od dvije tisuće godina”¹³:

“Poznato je da dokazi o kovanju novca sežu do tisuću godina prije Krista, gdje se iz starih sumerskih dokumenata nastalim 3000. godina prije Krista nalazi sustavna upotreba zajma vezanog uz unajmljivanje žita u prostornim jedinicama i metala u težišnim jedinicama, pri čemu su ti zajmovi donosili i kamate.”¹⁴

Krediti imaju posebno značajnu ulogu u krizama. Primjerice, ako je u tijeku neka poslovna ili općegospodarska kriza koja uzrokuje stagnaciju poslovanja, a samim time smanjuje i prihode, kreditiranje putem čekova, mjenica i drugih kreditnih instrumenata reducira rizik od zastoja u poslovanju. Također, na taj se način smanjuje i rizik od manjka određenih proizvoda i usluga do kojeg može doći na tržištu ako se kompanije nađu u poslovnoj krizi i nisu u mogućnosti održati poslovanje, odnosno proizvodnju i/ili distribuciju.

Kreditiranje poduzetništva ima značajnu ulogu ne samo za poduzetništvo, nego i gospodarstvo općenito. Naime, poduzetništvo pokreće gospodarstvo, a kada je riječ o malim i srednjim poduzećima, ona posebno “doprinosu nacionalnom gospodarstvu u smislu zaposlenosti, dodane vrijednosti, znanja i inovacija”¹⁵. Međutim kod malih i srednjih poduzeća postoji izražen taj problem otežanog pristupa financiranju, što može ugroziti njihov opstanak, ili uopće njihovo pokretanje. Stoga je za mala i srednja poduzeća u brojnim situacijama kreditiranje često ključni čimbenik uspjeha, pa je veoma važno da krediti budu dostupni i povoljni. S druge strane, za banke, kao „najvažnije financijske institucije“, krediti su „najvažniji aktivni poslovi“, što doprinosi tome da one razvijaju taj svoj proizvod u skladu sa zahtjevima tržišta, na kojem značajni udio zauzimaju upravo mali i srednji poduzetnici.¹⁶

¹³ Zebić, P., Špoljarić, M.: Teorijske osnove i analiza ponude stambenih kredita banaka. Zbornik radova Međimurskog veleučilišta u Čakovcu, Vol. 7, No. 1, 2016.

¹⁴ Šego, B.: Matematika za ekonomiste, Narodne novine, Zagreb, 2005.

¹⁵ Pepur, S., Kovač, D., Ćurak, M.: Čimbenici korištenja trgovačkog kredita u SME u Hrvatskoj. Zbornik Veleučilišta u Rijeci, Vol. 8 No. 1, 2020.

¹⁶ Leko, V., Stojanović, A.: Financijske institucije i tržišta, Ekonomski fakultet Zagreb, 2018.

3. KREDITIRANJE DRUŠTVA S OGRANIČENOM ODGOVORNOŠĆU

3.1. Definicija društva s ograničenom odgovornošću

Društvo s ograničenom odgovornošću (skraćeno: d.o.o.) je jedan od oblika trgovačkih društava u Republici Hrvatskoj, a opisuje se kao društvo kapitala koje može osnovati jedna osoba ili više njih, pri čemu to mogu biti i pravne i fizičke osobe, a one u društvo ulažu temeljni kapital, u istim ili različitim iznosima. Ovisno o visini udjela, osnivači odnosno članovi društva odgovaraju za osnovano društvo.

Trgovačka društva, kojem pripada i d.o.o., u Hrvatskoj se, u širem smislu, definiraju kao privatnopravne zajednice osoba nastale pravnim poslom radi postizanja zajedničkoga cilja. U užem smislu trgovačka društva odnose se na društva koja su osnovana radi pokretanja poslovanja s ciljem ostvarivanja dobiti, pa se kao takvim najčešće spominju javno trgovačko društvo, komanditno društvo, dioničko društvo (d.d.) i d.o.o., te ortaštvo, gospodarsko interesno udruženje, tajno društvo, društvo za uzajamno osiguranje, zadruga, zadružni savez, udruga i predduštvo društva pravnih osoba. Mnoga od tih društava imaju zajednička obilježja, pa se prema tome dijele u više skupina prema sljedećim kriterijima.¹⁷

Temeljna podjela je (1) na društva koja nemaju pravnu osobnost i (2) na ona koja ju imaju. Društva bez pravne osobnosti su ortaštvo, tajno društvo i udruga – u slučaju kada ista kada nema pravnu osobnost, s obzirom na to da ju i može imati, dok su društva s pravnom osobnošću sva ostala, među kojima je i d.o.o. Društva koja su pravne osobe osnivaju se kao takva upisom u za to predviđen registar, kao što je sudski ili za udruge registar udruga. U periodu prije upisa u registar ta društva tretiraju se kao predduštva. Kod društava koja su pravne osobe njihova je imovina odvojena od imovine članova. Članovi društva mogu i ne moraju odgovarati za obveze društva, to ovisi o tipu društva.

Druga ključna podjela je (1) na društva osoba i (2) na društva kapitala. Društva osoba su ortaštvo, tajno društvo, javno trgovačko društvo, komanditno društvo, gospodarsko interesno udruženje, zadruga, zadružni savez i udruga. Ključna zajednička obilježja ovih društava su: članove povezuju zajedničke sklonosti, interesi, ciljevi, koji nisu nužno

¹⁷ Zakon o trgovačkim društvima, Narodne novine 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19, 34/22, 114/22, 18/23

financijske naravi, društva moraju imati najmanje dva člana, postojanje kapitala nije nužno, za obveze društva svaki član odgovara svojom imovinom prema načelu osobne neograničene solidarne odgovornosti, a da bi se društvu pridružili novi članovi potrebna je suglasnost svih članova. S druge strane, društva kapitala su: d. d., d. o. o., j. d. o. o., društvo za uzajamno osiguranje i njihova preddruštva. Ključna zajednička obilježja ovih društava su: ona su pravne osobe, imaju temeljni kapital, može ih osnovati i samo jedna osoba, članovi (uglavnom) ne odgovaraju za obveze društva i snose ograničeni rizik za njegovo poslovanje (ovisno o sredstvima koja su uložili), članstvo nije toliko strogo kontrolirano.¹⁸

Tablica 3. Temeljne podjele trgovačkih društava u RH

1. PODJELA PREMA PRAVNOJ OSOBNOSTI	a) Društva bez pravne osobnosti	- ortaštvo, tajno društvo i udruga (u slučaju kada ista kada nema pravnu osobnost, s obzirom na to da ju i može imati)
	b) Društva s pravnom osobnošću	- d.d., d.o.o./j.d.o.o., javno trgovačko društvo, komanditno društvo, gospodarsko interesno udruženje, zadruga, zadružni savez i udruga (u slučaju kada ista kada ima pravnu osobnost, s obzirom na to da ju i ne mora imati)
2. PODJELA PREMA KLJUČNOM CILJU I NAČINU UDRUŽIVANJA	a) Društva osoba	- ortaštvo, tajno društvo, javno trgovačko društvo, komanditno društvo, gospodarsko interesno udruženje, zadruga, zadružni savez i udruga
	b) Društva kapitala	d. d., d. o. o., j. d. o. o., društvo za uzajamno osiguranje i njihova preddruštva

Izradila autorica prema: Zakon o trgovačkim društvima, Narodne novine 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19, 34/22, 114/22, 18/23

¹⁸ Zakon o trgovačkim društvima, Narodne novine 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19, 34/22, 114/22, 18/23

Prema gore navedenoj podjeli, d.o.o. spada:

- prema pravnoj osobnosti, u društva s pravnom osobnošću te
- prema ključnom cilju i načinu udruživanja, u društva kapitala.

Načini, uvjeti i postupak osnivanja svakog od navedenih trgovačkih društava u Hrvatskoj su, kao i u drugim zemljama, propisani zakonom. Tako je u Hrvatskoj na snazi Zakon o trgovačkim društvima (Narodne novine 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19, 34/22, 114/22, 18/23) koji točno propisuje ne samo način osnivanja trgovačkog društva, nego i opseg djelovanja svakog pojedinog tipa društva, odnosno djelatnosti koje određeni tip društva smije ili ne smije obavljati. Tako, primjerice, djelatnosti banke ili osiguravateljnog društva ne može obavljati d.o.o. nego isključivo d.d. Zakon jasno navodi i što točno trgovačka društva jesu, ali i što nisu, pa tako na primjer trgovačka društva nisu investicijski fondovi, zaklade ni fondacije, jer se u tom slučaju radi o imovinskim zajednicama koje nisu pravne, a osim toga, u njima je imovina povjerena drugoj strani, pri čemu se u njenom stjecanju ne udružuju fizičke ni pravne osobe.

Vežano za društvo s ograničenom odgovornošću, da bi se ono moglo osnovati, zakon nalaže da najmanji temeljni kapital mora iznositi 2.500 eura.¹⁹ Od obaveznog minimalnog iznosa, najmanje 625 eura se mora uplatiti odmah, a preostali temeljni kapital u roku od godine dana od dana osnivanja društva. Društvo s ograničenom odgovornošću uglavnom se osniva kada se pokreću mala i srednja poduzeća. Za takva poduzeća ovaj oblik trgovačkog društva ima brojne prednosti, kao što su manji broj procedura i formalnosti pri osnivanju i jednostavnije interna organizacija i upravljanje, u usporedbi primjerice s dioničkim društvom. Kako bi se osnivanje d.o.o.-a dodatno pojednostavnilo za mikro poduzeća, u Hrvatskoj je dodatno uvedena mogućnost osnivanja jednostavnog društva s ograničenom odgovornošću (j.d.o.o.) u kojem je osnivanje dodatno pojednostavljeno te je temeljni kapital značajno manji, točnije, simboličan je samo i iznosi 1 euro.

Da bi se osnovalo d.o.o. ili j.d.o.o. potrebno je odrediti naziv društva, te odrediti djelatnosti, u skladu s Nacionalnom klasifikacijom djelatnosti (NKD 2007). Kod javno bilježnika daje se Izjava o osnivanju, ako je u pitanju jedan osnivač, odnosno potpisuje se

¹⁹ Zakon o trgovačkim društvima, Narodne novine 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19, 34/22, 114/22, 18/23

društveni ugovor, kada je u pitanju više osnivača te se pritom definira sljedeće: naziv, sjedište i djelatnosti tvrtke, temeljni kapital, prava i obveze osnivača i uprava (direktor) tvrtke. Izjava odnosno ugovor prosljeđuje se Trgovačkom sudu koji izdaje Rješenje o upisu u sudski registar te nakon toga Državni zavodu za statistiku izdaje Obavijest o razvrstavanju poslovnog subjekta prema NKD-u 2007. nakon čega društvo otvara svoj žiro-račun na odabranoj banci. Društvo odnosno tvrtka, mora imati i svoj pečat te na Poreznoj upravi ispuniti Registar poreznih obveznika (RPO obrazac) i uz to priložiti dokumentaciju o osnivanju: Rješenje o upisu u sudski registar, Ugovor o najmu poslovnog prostora, Ugovor o računovodstvenim uslugama (s odabranim računovodstvenim servisom) te Obavijest o razvrstavanju poslovnog subjekta prema NKD-u 2007.²⁰

Prema Zakonu u trgovačkim društvima, u kojem se društvo s ograničenom odgovornošću opisuje u Glavi V., uprava društva sastoji se od jednog ili više direktora i vodi poslove društva u skladu s društvenim ugovorom, odlukama članova društva i obveznim uputama skupštine i nadzornog odbora, ako ga društvo ima. Način rada uprave društva određuje se društvenim ugovorom. Društvo može imati i nadzorni odbor, odnosno obvezno je imati ga ako je prosječan broj zaposlenih na godišnjem nivou veći od 200, ako je tako propisano s obzirom na djelatnost koju društvo obavlja, ako je temeljni kapital veći od 600.000 kuna i društvo ima više od 50 članova, ako društvo samostalno vodi dionička društva ili društva s ograničenom odgovornošću koja moraju imati nadzorni odbor te ako je društvo komplementar u komanditnom društvu, a ukupan prosječan broj zaposlenih u društvu i u komanditnom je veći od 200. Društvo ima i skupštinu u kojoj se donose razne odluke, a posebno one vezane uz financije.²¹

3.2. Ciljevi i načini kreditiranja društava s ograničenom odgovornošću

Društva s ograničenom odgovornošću uglavnom traže kredite radi pokretanja ili širenja poslovanja ili pak premošćivanje poslovne krize.

“Članovi društva s ograničenom odgovornošću zbog poboljšanja financijske strukture društva, bilo radi pokretanja novih poduzetničkih pothvata bilo radi

²⁰ Cvitanović, B.: Otvaranje d.o.o.-a i j.d.o.o.-a – pregled koraka i usporedba troškova u 2023., Brojevi d.o.o., 27.02.2023. Dostupno na: <https://brojevi.hr/otvaranje-doo-ili-jdoo-postupak/>. Pristupljeno 05.06.2023.

²¹ Zakon o trgovačkim društvima, Narodne novine 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19, 34/22, 114/22, 18/23

sprečavanja prezaduženosti društva, mogu koristiti različite načine financiranja. Najčešće se članovi odlučuju na povećanje temeljnog kapitala ili zaduživanje.”²²

Osim povećanjem temeljnog kapitala ili putem kredita (zaduživanjem), d.o.o. može, kao alternativan način financiranja društva, društvenim ugovorom ugovoriti takozvane “dodatne činidbe” kojima se društvu uplaćuje novac ili daje druga imovinska vrijednost (a da se pritom ne povećava temeljni kapital) čime se stvaraju rezerve kapitala koje omogućuju društvu da osigura sredstva potrebna za poslovanje.²³ Međutim, da bi ovo bilo moguće potrebno je da članovi društva imaju na raspolaganju kapital koji mogu uplatiti društvu. Kada to nije moguće, društvo se mora zadužiti, odnosno tražiti kredit.

Za društva, odnosno poduzetnike u teškoćama, neke vrste kreditiranja osigurava država, odnosno, u Hrvatskoj, primjerice, Hrvatska banka za obnovu i razvoj (HBOR), čime se poduzetnicima omogućuje povoljnije kreditiranje od onoga koje mogu ostvariti u komercijalnim bankama. HBOR točno propisuje koji su to “poduzetnici u teškoćama”, te navodi da su to, između ostaloga, društva s ograničenom odgovornošću koja su više od polovice vlasničkog kapitala izgubili zbog prenesenih gubitaka (ovo pravilo ima određene iznimke). Nadalje, to su i poduzetnici nad kojima se provodi cjelokupni stečajni postupak ili poduzetnici koji ispunjavaju kriterije u skladu s nacionalnim pravom da se nad njim provede cjelokupni stečajni postupak na zahtjev vjerovnika. Poduzetnikom u teškoćama se smatra i društvo koje je primilo potporu za sanaciju, a još nije nadoknadilo zajam ili okončalo jamstvo, i dr.²⁴

Osim putem HBOR-a i drugih državnih institucija, poduzetnici u Hrvatskoj mogu financiranje poslovanja osigurati i putem fondova Europske unije, koji nude brojne vrste zajmova i subvencija, odnosno nepovratnih sredstava s ciljem poticanja razvoja malog i srednjeg poduzetništva i sl. No, s obzirom na to da je u radu fokus na kreditiranju putem komercijalnih banaka, u nastavku će biti riječ o tome. Društva s ograničenom odgovornošću u Hrvatskoj imaju na raspolaganju oko 20 banaka koje nude različite vrste kreditiranja za d.o.o. Prema podacima središnje banke, Hrvatske narodne banke (HNB), u Hrvatskoj je 19

²² Hobljaj, H.: Dodatne činidbe kao poseban oblik financiranja društva s ograničenom odgovornošću. Javni bilježnik Vol. 26, No. 49, 2022

²³ Ibid.

²⁴ HBOR: Poduzetnici u teškoćama. Dostupno na: <https://www.hbor.hr/naslovnica/hbor/poduzetnici-u-teskocama/>. Pristupljeno 09.06.2023.

banaka koje imaju odobrenje za rad²⁵ – može se pretpostaviti da svaka od njih nudi kredite za društva s ograničenom odgovornošću.

Banka tretira d.o.o. kao pravnu osobu, što ono i jest (kako je već navedeno, d.o.o. je društvo s pravnom osobnošću te društvo kapitala), i kao i u slučaju odobravanje kredita za fizičke osobe, i pravne osobe moraju zadovoljiti niz kriterija, osobito vezano uz kreditnu sposobnost, za bi kredit bi odobren. Također, kao i u slučaju fizičkih osoba, i za pravne osobe, odnosno d.o.o., postoji više vrsta kredita – gotovinski, namjenski i dr. Cilj kreditiranja određuje vrstu kredita. Ciljevi kreditiranja kod d.o.o.- mogu biti različiti, primjerice: investiranje, premošćivanje nelikvidnosti odnosno poslovne krize, širenje poslovanja, pokrivanje troškova proizvodnje, sirovina i materijala te ostalih proizvodnih troškova, pokrivanje plaća, zakup poslovnog prostora, pokrivanje režijskih i drugih troškova, financiranje PDV-a, refinanciranje postojećih obveza, podmirenje dugova, i dr.

Kod procjene kreditne sposobnosti d.o.o.-a veliku ulogu igra njegova veličina, odnosno to je li riječ o malo, srednjem i velikom poduzetniku. Naime, “velika poduzeća i javne ustanove raspolažu strukturiranim i vremenski terminiranim izvještajima o svojim operacijama i financijama, no, kada se radi o malim poduzećima, situacija je drugačija, a to zahtijeva upotrebu drugih informacija za izgradnju kredit scoring modela”²⁶.

Odnosno, kod malih poduzeća “ponekad je teško upotrijebiti financijske omjere zato što se osobna aktivnost vlasnika i poslovna aktivnost malog poduzeća isprepliću i kombiniraju”. Zbog toga je česta praksa – kod kredit-skoring modela - da se kod procjene kreditne sposobnosti malih poduzeća ne uzimaju u obzir financijski izvještaji “nego se karakteristike za scoring traže među osobnim karakteristikama vlasnika i među osnovnim podacima o aktivnostima poduzeća”.

²⁵ HNB: Popis kreditnih institucija: Dostupno na: <https://www.hnb.hr/temeljne-funkcije/supervizija/popis-kreditnih-institucija>. Pristupljeno 09.06.2023.

²⁶ Feldman, R.: Small business loans, small banks and a big change in technology called credit scoring. Region, Vol. 11, Issue 3, 1997, str. 18 - 24.

4. KREDITIRANJE OBRTNIKA

4.1. Definicija i opća obilježja pojma obrta

U najširem smislu riječi, obrt je “djelatnost obrtnika i izučenih majstora za što je potrebno vladanje posebnim vještinama, umijećima i znanjima”²⁷. Obrtnik je, u suvremenom, gospodarskom smislu, “fizička osoba, odnosno poduzetnik koji samostalno i trajno obavlja jednu ili više dopuštenih obrtničkih gospodarskih djelatnosti radi postizanja dobiti koja se ostvaruje proizvodnjom, prometom ili pružanjem usluga na tržištu”²⁸.

Obrtnik svoju djelatnost obavlja u svoje ime i za svoj račun, a osim što tu djelatnost obavlja osobno, odnosno svojim radom, u obavljanje te djelatnosti mogu biti uključeni i drugi, najčešće su to članovi obitelji obrtnika, naučnici ili pak radnici koji su zaposleni u obrtu. Za razliku od društava s ograničenom odgovornošću, u kojima članovi ne odgovaraju cjelokupnom svojom imovinom, u obrtu za obveze iz poslovanja obrtnik odgovara cjelokupnom unesenom imovinom. Da bi obrtnik mogao obavljati određenu djelatnost, mora imati obrtnicu te obrt mora biti upisan u obrtni registar, pri uredu državne uprave u županiji u kojoj obrt djeluje. Ovisno o vrsti djelatnosti, ponekad je za otvaranje obrta potrebno dokazati posjedovanje određenih stručnih znanja, odnosno polagati ispite o stručnoj osposobljenosti ili polagati takozvane majstorske ispite. Svaki obrtnik na području Republike Hrvatske mora biti član Hrvatske obrtničke komore.

Obrtništvo je još naziva i zanatstvom, a može biti i proizvodna i uslužna djelatnost. Obrtništvo se od industrije razlikuje po tome što zapošljava malen broj djelatnika, što se temelji pretežno na ručnom radu, nerazvijenoj podjeli rada i jednostavnim proizvodnim sredstvima te što se rad uglavnom obavlja po narudžbi. Smatra se da su obrti praktički koliko i ljudska povijest, odnosno civilizacija, jer su se ljudi oduvijek bavili raznim zanatima ili radi svojih potreba ili da bi time zaradili novac ili priskrbili drugu imovinu koja im je potrebna. Kroz povijest obrtnici su najvjerojatnije morali putovati u mjesta u kojima je bila dovoljna potražnja za njihovim proizvodima odnosno uslugama. No, kako se tržište povećavalo, tako je i obrtništvo postalo sve više vezano uz određeno mjesto. Posebno se to

²⁷ Hrvatski jezični portal: Obrt. Dostupno na:

https://hjp.znanje.hr/index.php?show=search_by_id&id=eFtnXxI%3D. Pristupljeno 10.06.2023.

²⁸ Hrvatska enciklopedija: Obrtnik. Dostupno na: <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=44647>. Pristupljeno 10.06.2023.

odnosi na prodaju proizvoda koje su obrtnici proizvodili, a u čijoj su im se prodaji pridružili trgovci. U Zapadnoj Europi obrtništvo je ponovno procvatilo kada su se počeli razvijati gradovi u srednjem vijeku. Broj obrtnika i njihovih specijalizacija je rastao pa se negdje od 11. stoljeća počinju udruživati u cehove. Cehovi se najviše šire u 14. stoljeću kada i njihova moć naglo jača, pa su u nekim područjima imali i političku kontrolu. Sve do industrijske revolucije u 19. stoljeću obrtništvo je činilo temelj gospodarstva. Nakon toga obrtnike sve više zamjenjuje masovna, industrijska proizvodnja.²⁹ Najveća razlika između obrtnika i trgovačkih društava kao što su d.o.o. i d.d. je upravo u veličini – obrti su mali poslovni subjekti koji često imaju jednu ili eventualno manji broj djelatnosti i zapošljavaju jednu ili manji broj osoba. Prema podacima Hrvatske obrtničke komore za 2022. godinu, u Hrvatskoj ima 102.153 obrta (usporedbe radi, trgovačkih društava ima 138.627). U sljedećoj tablici prikazana je njihova distribucije prema županijama.³⁰

ŽUPANIJA	ozn. žup.	TRGOVAČKA DRUŠTVA	OBRTI	UKUPNO	TRG. DRUŠT.	OBRT
Zagrebačka	ZgŽ	9.862	6.439	16.301	60,5%	39,5%
Krapinsko-zagorska	KZŽ	2.481	2.993	5.474	45,3%	54,7%
Sisačko-moslavačka	SMŽ	2.430	2.634	5.064	48,0%	52,0%
Karlovačka	KŽ	2.353	2.149	4.502	52,3%	47,7%
Varaždinska	VŽ	4.270	3.321	7.591	56,3%	43,7%
Koprivničko-križevačka	KKŽ	1.971	1.854	3.825	51,5%	48,5%
Bjelovarsko-bilogorska	BBŽ	2.329	1.316	3.645	63,9%	36,1%
Primorsko-goranska	PGŽ	11.487	9.797	21.284	54,0%	46,0%
Ličko-senjska	LSŽ	958	1.190	2.148	44,6%	55,4%
Virovitičko-podravska	VPŽ	1.186	1.368	2.554	46,4%	53,6%
Požeško-slavonska	PSŽ	994	1.239	2.233	44,5%	55,5%
Brodsko-posavska	BPŽ	2.191	2.590	4.781	45,8%	54,2%
Zadarska	ZŽ	5.253	5.333	10.586	49,6%	50,4%
Osječko-baranjska	OBŽ	5.861	5.533	11.394	51,4%	48,6%
Šibensko-kninska	ŠKŽ	2.462	3.630	6.092	40,4%	59,6%
Vukovarsko-srijemska	VSŽ	2.289	2.569	4.858	47,1%	52,9%
Splitsko-dalmatinska	SDŽ	14.836	13.069	27.905	53,2%	46,8%
Istarska	IŽ	10.916	8.863	19.779	55,2%	44,8%
Dubrovačka-neretvanska	DNŽ	3.982	4.479	8.461	47,1%	52,9%
Međimurska	MŽ	3.498	1.543	5.041	69,4%	30,6%
Grad Zagreb	GZg	47.018	20.244	67.262	69,9%	30,1%
UKUPNO		138.627	102.153	240.780	57,6%	42,4%
Zagrebačka žup.+grad Zagreb		56.880	26.683	83.563	68,1%	31,9%

Izvor: HOK, 2023.

²⁹ Hrvatska enciklopedija: Obrtništvo. Dostupno na: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=44648>. Pristupljeno 10.06.2023.

³⁰ Hrvatska obrtnička komora (HOK): Obrtništvo u brojkama – 2022. Dostupno na: https://www.hok.hr/sites/default/files/page-docs/2023-03/Obrtni%C5%A1tvo_u%20brojkama_%20OUB_XII_2022.pdf. Pristupljeno 24.08.2023.

Vezano za zakonski okvir, na snazi je Zakon o obrtu (Narodne novine 143/13, 127/19, 41/20) prema kojem je obrt “samostalno i trajno obavljanje dopuštenih gospodarskih djelatnosti (...) od strane fizičkih osoba (...)”, a iznimno, obrt može obavljati i trgovačko društvo koje obavlja jednu ili više djelatnosti propisanih zakonom, i ”ako to ne čine na industrijski način”. Obrtnik može obavljati svaku “svaku gospodarsku djelatnost koja nije zakonom zabranjena”. Nadalje, “pod trajnim obavljanjem obrta podrazumijevaju se i slučajevi kada se privremeno prestaje s radom, s namjerom ponovnog obavljanja obrta”, a “obrta se mogu obavljati i kao sezonski obrti najdulje devet mjeseci unutar jedne kalendarske godine”.³¹ Da bi pojedinac – obrtnik otvorio obrt mora imati (već spomenutu) obrtnicu, a za obavljanje povlaštenih obrta i povlasticu. Obrtnicu izdaje nadležni županijski ured, odnosno za Zagreb ured Grada Zagreba, na čijem području će biti sjedište obrta, a povlasticu nadležno ministarstvo ovisno o tome kojoj će se vrstom djelatnosti baviti obrtnik.³²

Obrtnica je dokument koji sadrži matični broj obrta, odnosno identifikacijsku oznaku obrta i osobni identifikacijski broj (OIB) obrtnika. Nadaje, u obrtnici se navodi djelatnost obrta, uz koju obrtnik može obavljati i druge djelatnosti, ali samo ako se iste obavljaju u manjem omjeru u odnosu na glavnu djelatnost za koju obrtnik mora biti stručno osposobljen, odnosno mora imati odgovarajuće strukovno obrazovanje ili položen majstorski ispit. Nakon ishoda obrtnice obrtnik je po zakonu dužan otvoriti žiro-račun u poslovnoj banci preko kojega će obavljati sav platni promet povezan sa svojim obrtom. Obrtnik može za otvaranje svog poslovnog računa odabrati banku po svom izboru.

4.2. Vrste obrtnika

Obrtnička djelatnost dijeli se na:³³

- slobodne obrte, za čije obavljanje nije potrebna stručna osposobljenost ni majstorski ispit,

- vezane obrte, za čije je obavljanje potrebna stručna osposobljenost ili majstorski ispit te

³¹ Zakon o obrtu, Narodne novine 143/13, 127/19, 41/20

³² Zakon o obrtu, Narodne novine 143/13, 127/19, 41/20

³³ Hrvatska enciklopedija: Obrtništvo. Dostupno na: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=44648>.
Pristupljeno 10.06.2023.

- povlaštene obrte, koji se mogu obavljati isključivo na osnovu povlastice koju dodjeljuje nadležno ministarstvo.

Kada je riječ o vezanim obrtima, oni se također dijele na nekoliko vrsta: na one za koje se traži ispit o stručnoj osposobljenosti, zatim na one za čije se obavljanje traži odgovarajuća srednja stručna sprema i oni za čije se obavljanje kao uvjet traži majstorski ispit. Za obavljanje slobodnog obrta i za obavljanje vezanog obrta potrebna je obrtnica. Što se tiče povlaštenih obrta, za njih je potrebno imati povlasticu, koja funkcionira kao dozvola za njihovo obavljanje. Povlasticu izdaje nadležno ministarstvo. Posebna vrsta obrta su tradicijski i umjetnički obrti - za njih je potrebno da obrtnik poznaje posebne zanatske vještine i umijeća, a uglavnom je riječ o djelatnostima koje se pretežno obavljaju ručnim radom.³⁴

4.3. Ciljevi i načini kreditiranja obrtnika

Obrtnici se mogu promatrati kao mikropoduzetnici i kao takvi često ovise o vanjskim izvorima kapitala odnosno o financijskoj injekciji koja je potrebna kako bi pokrenuli posao ili ga proširili, modernizirali i sl. Taj početni ili pomoćni kapital mogu dobiti putem kreditiranja, ali i putem subvencija ili bespovratnih sredstava koja nudi država odnosno državne institucije. Cilj države je u tom slučaju poticanje, zaštita i očuvanje obrtništva, posebno onih obrta koji predstavljaju odnosno imaju specifičnu, dodanu društvenu vrijednost, kao što su umjetnički ili tradicijski zanati i sl.

Primjerice, Hrvatska banka za obnovu i razvitak (HBOR) omogućuje obrtnicima korištenje kreditnih sredstava po svim programima koja su inače namijenjeni privatnom sektoru, a to su:³⁵

- Investicije posebnih segmenata MSP-ova u okviru NPOO-a,
- Poduzetništvo mladih, žena i početnika,
- Investicije privatnog sektora,

³⁴ Hrvatska gospodarska komora: Kako započeti poduzetničku djelatnost, Zagreb, 2016. Dostupno na: <https://www.hgk.hr/documents/poduzdjelatnost2016hrweb57e27cf4d75df.pdf>. Pristupljeno 26.06.2023.

³⁵ Hrvatska banka za obnovu i razvitak (HBOR): Krediti. Dostupno na: <https://www.hbor.hr/investicije-posebnih-segmenata-msp-ova-u-okviru-npoo-a/650>. Pristupljeno 25.08.2023.

- Izvoz,
- EU projekti,
- Obrtna sredstva,
- Financijsko restrukturiranje,
- ESIF Krediti (Europski strukturni i investicijski fondovi).

Ono što ove kreditne programe čini posebnim, odnosno posebno povoljnim za obrtnike, jesu u pravilu niže kamatne stope i općenito povoljniji uvjeti kreditiranja. Primjerice, u programu Investicije posebnih segmenata MSP-ova u okviru NPOO-a (Nacionalnog plana oporavka i otpornosti) iz kojeg se kreditiraju ulaganja u zelenu tranziciju i/ili digitalnu tranziciju i/ili jačanje konkurentnosti i otpornosti (iznos kredita: iznad 100.000 eura, najviši iznos kredita za poduzetnike početnike: 500.000 eura, najviši iznos kredita za ostale korisnike kredita: 1.000.000 eura) kamatna stopa je 0,80 posto godišnje, fiksna ili 0,40 posto godišnje, fiksna, za ulaganja u zelenu tranziciju, i/ili digitalnu tranziciju, i/ili projekte utemeljene na RDI. U određenim slučajevima kamatna stopa može biti i viša, i to: za korisnike kredita koji obavljaju gospodarsku aktivnost i ne mogu ostvariti državnu potporu i/ili potporu male vrijednosti efektivna kamatna stopa (EKS) ne smije biti niža od referentne kamatne stope za pojedinog korisnika kredita (RKS) sve u skladu s propisima o državnim potporama.³⁶

Zajmove obrtnicima i svim poduzetnicima u Hrvatskoj nudi i HAMAG-BICRO (Hrvatska agencija za malo gospodarstvo, inovacije i investicije). Ova agencija nudi sljedeće: ESIF mikro zajmove, ESIF male zajmove, Mikro zajmove za ruralni razvoj, Male zajmove za ruralni razvoj i Investicijske zajmove iz NPOO-a, u okviru programa Investicije, te ESIF mikro zajmove u okviru programa Obrtna sredstva. Program ESIF Malih zajmova namijenjen je mikro, malim i srednjim poduzetnicima.³⁷

„Financijski instrumenti pomažu u mobilizaciji dodatnih javnih i/ili privatnih izvora financiranja u svrhu otklanjanja tržišnih nedostataka. S obzirom na trenutnu ekonomsku

³⁶ Hrvatska banka za obnovu i razvitak (HBOR): Krediti. Dostupno na: <https://www.hbor.hr/investicije-posebnih-segmenata-msp-ova-u-okviru-npoo-a/650>. Pristupljeno 25.08.2023.

³⁷ HAMAG-BICRO: Kako do zajma. Dostupno na: <https://hamagbicro.hr/financijski-instrumenti/kako-do-zajma/>. Pristupljeno 25.08.2023.

situaciju i sve veću oskudnost javnih resursa, očekuje se da će financijski instrumenti imati još značajniju ulogu u budućnosti.“³⁸

Tablica 5. ESIF krediti koje nudi HAMAG-BICRO

KREDITNI PROGRAM	MALI INVESTICIJSKI ZAJAM	MIKRO INVESTICIJSKI ZAJAM	MIKRO ZAJAM ZA OBRтна SREDSTVA
Iznos (u eurima)	25.000 – 50.000	1.000 – 25.000	1.000 – 25.000
Rok korištenja (u mjesecima)	6	6	3
Poček	Do 12 mjeseci ako je rok otplate duži od 2 godine	Do 12 mjeseci ako je rok otplate duži od 2 godine	Do 6 mjeseci, ako je rok otplate duži od 2 godine
Kamatna stopa	0,5 % - 1,5 %, ovisno o statusu (razvijenosti) županije	0,5 % - 1,5 %, ovisno o statusu (razvijenosti) županije	1,5 % - 3,5 %, ovisno o statusu (razvijenosti) županije
Rok i način otplate	1 -10 godina, uključujući poček Otplata kvartalna	1 – 5 godina, uključujući poček Otplata kvartalna	1 – 3 godine, uključujući poček Otplata kvartalna

Izvor: HAMAG-BICRO

HAMAG-BICRO nudi posebne kredite za obrtnike koji se bave poljoprivredom, ili je njihova djelatnost u okviru prerađivačkog i šumarskog sektora. Dva su kreditna programa na raspolaganju, Mali zajam i Mikro zajam, kako je prikazano u sljedećoj tablici.

³⁸ HAMAG-BICRO: Kako do zajma. Dostupno na: <https://hamagbicro.hr/financijski-instrumenti/kako-do-zajma/>. Pristupljeno 25.08.2023.

Tablica 6. Posebni krediti koje nudi HAMAG-BICRO za obrtnike u sektoru poljoprivrede, prerađivačke industrije i šumarstva

KREDITNI PROGRAM	MALI ZAJAM	MIKRO ZAJAM
Iznos (u eurima)	25.000 – 50.000	1.000 – 25.000
Rok korištenja (u mjesecima)	6	6
Poček	Do 12 mjeseci, ako je rok otplate duži od 2 godine	Do 12 mjeseci, ako je rok otplate duži od 2 godine
Kamatna stopa	0,5 % - 1,0 %, ovisno o statusu (razvijenosti) županije	0,5 % - 1,0 %, ovisno o statusu (razvijenosti) županije
Rok i način otplate	1 – 10 godina, uključujući poček Otplata kvartalna	1 – 5 godina, uključujući poček Otplata kvartalna

Izvor: HAMAG-BICRO

Kao što je vidljivo iz navedenoga, najmanji ESIF krediti, odnosno zajmovi koje HAMAG-BICRO nudi obrtnicima odnosno poduzetnicima su u iznosu od 1.000 eura, a najveći iznose 50.000 eura. Rok korištenja je najčešće 6 mjeseci, ili 3. Poček je najčešće 12 mjeseci, iznimno 6 mjeseci u slučaju ESIF mikro zajmova za obrtna sredstva. Kamatna stopa kreće se od 0,5 posto do 3,5 posto, a rok otplate od jedne do 10 godina. Otplata je uvijek kvartalna.

Osim zajmova, HAMAG-BICRO za obrtnike nudi i ESIF jamstva, kako je navedeno u sljedećoj tablici.

Tablica 7. ESIF jamstva koja nudi HAMAG-BICRO

<p>ESIF POJEDINAČNA JAMSTVA</p>	<p>- mjera A – investicije – maksimalan iznos jamstva 80 % (2 mil. eura) - mjera B – OBS – maksimalan iznos jamstva 65 % (1 mil. eura)</p>
<p>NACIONALNI PROGRAM PLUS</p>	<p>- mjera A – investicije – maksimalan iznos jamstva 50% (2 mil. eura) - mjera B – OBS – maksimalan iznos jamstva 50% (1 mil. eura) - mjera C – kupnja poslovnih udjela - maksimalno jamstvo 80% (za mikro subjekte malog gospodarstva), 60% (za male i srednje subjekte malog gospodarstva)</p>

Izvor: HAMAG-BICRO

Osim državnih poticaja, subvencija i zajmova, i onih od strane EU-a, sve poslovne banke u Hrvatskoj nude kredite za obrtnike. Obično su to i kratkoročni, ali i srednjoročni i dugoročni krediti, a poseban je fokus često na kreditiranju s ciljem modernizacije poslovanja, posebno u sferi digitalizacije i zelene tranzicije, te je često u posebnom fokusu sektor poljoprivrede.

Tako, primjerice, Privredna banka Zagreb (PBZ), ima više vrsta kredita za obrtnike, i općenito poduzetnike, a u 2020. godini je tu ponudu proširila uvođenjem *online* kratkoročnog kredita s otplatom u mjesečnim ratama. Ovaj kredit koristi se za financiranje tekućeg poslovanja. Predstavlja svojevrsnu inovaciju na hrvatskom tržištu jer je u cijelosti digitaliziran, bez papirologije, odnosno klijent može kredit ugovoriti putem internetskog bankarstva. Kada je riječ o malim poduzetnicima i obrtnicima, PBZ nudi takozvani SINERGO paket kredita koji je prilagođen tim mikro i malim poslovnim subjektima i njihovim specifičnim obilježjima i potrebama.³⁹

³⁹ Privredna banka Zagreb (PBZ): Mali poduzetnici. Dostupno na: <https://www.pbz.hr/mali-poduzetnici>. Pristupljeno 25.08.2023.

Raiffeisen banka nudi obrtnicima kreditiranje putem automatskog prekoračenja po transakcijskom računu, što bi trebalo obrtniku omogućiti pojednostavljivanje i lakše planiranje likvidnosti. Za financiranje obrtnih sredstava, ova banka nudi kratkoročne kredite na rok do tri godine, a za investicijske aktivnosti nudi dugoročne kredite.⁴⁰

Zagrebačka banka za obrtnike nudi zajmove za financiranje tekućeg poslovanja te za financiranje obrtnih sredstava odnosno refinanciranje kredita drugih banaka, te također nudi i kratkoročne i dugoročne kredite. Također, Zagrebačka banka obrtnicima nudi i neke kreditne linije iz ponude za poduzeća, kao što je subvencionirani krediti i drugi financijski alati. Erste banka također ima više vrsta kredita za financiranje tekućeg poslovanja, za investicije, projektno financiranje, ta akreditivno-garantne poslove, kako za poduzeća tako i za obrtnike. Erste banka surađuje s navedenim državnim i EU institucijama između kojih su i HBOR te HAMAG-BICRO, te kroz tu suradnju kreira posebnu ponudu kredita za podršku poslovanju.⁴¹

Hrvatska poštanska banka (HPB) nudi također više vrsta kredita, no nema posebno odvojene kredite za poduzeća, a posebno za obrtnike, već i za jedne i za druge nudi različite kreditne linije koje se odnose na mikro, male i srednje poduzetnike, a koje se koriste za investicije, obrtna ili trajno obrtna sredstva. HPB surađuje s Udruženjem obrtnika grada Zagreba te tim putem nudi i posebnu kreditnu liniju za financiranje obrtnih sredstava.⁴²

OTP banka nudi kredite za poduzetnike u suradnji s HBOR-om i HAMAG-om. Uz klasične kratkoročne, srednjoročne i dugoročne kredite, ima i kratkoročne sezonske kredite s mogućnošću počeka do obavljanja sezonske djelatnosti, te dugoročne turističke kredite.⁴³ OTP banka ima i posebnu kreditnu liniju za poljoprivrednike - AGRO kredite koji imaju povoljnije kamatne stope od ostalih vrsta kredita, mogu biti dugoročni i kratkoročni za predfinanciranje potpora u poljoprivredi.⁴⁴

⁴⁰ Raiffeisen banka: Krediti. Dostupno na: <https://www.rba.hr/kredit/nenamjenski-kredit>. Pristupljeno 26.08.2023.

⁴¹ Zagrebačka banka: Financiranje. Dostupno na: <https://www.zaba.hr/home/financiranje>. Pristupljeno 26.08.2023.

⁴² Hrvatska poštanska banka (HPB): Krediti. Dostupno na: <https://www.hpb.hr/hr/kredit/16>. Pristupljeno 26.08.2023.

⁴³ OTP banka: Mala poduzeća i obrtnici. Dostupno na: <https://www.otpbanka.hr/mali-srednji-poduzetnici>. Pristupljeno 26.08.2023.

⁴⁴ OTP banka: AGRO. Dostupno na: <https://www.otpbanka.hr/otp-agro>. Pristupljeno 26.08.2023.

5. KREDITI ZA DRUŠTVA S OGRANIČENOM ODGOVORNOŠĆU I OBRTNIKE NA PRIMJERU ADDIKO BANKE

5.1. Osnovne informacije o banci

Addiko banka dio je Addiko Grupe čije je sjedište u Beču. Addiko banka u Hrvatskoj posluje od 1996. godine, točnije, u Hrvatskoj je osnovana 8. ožujka 1996. godine, i od tada gradi mrežu poslovnica na području cijele zemlje. Sjedište banke je u Zagrebu, na adresi Slavenska avenija 6. Addiko banka je dioničko društvo koje je kao takvo upisano kod Trgovačkog suda u Zagrebu pod matičnim brojem upisa MBS: 080072083. Upisani temeljni kapital iznosio je 339.522.096 eura i uplaćen je u cijelosti. Temeljni kapital banke podijeljen je na 1.248.243 dionice na ime u nominalnoj vrijednosti od po 272 eura. Na čelu banke je Uprava koju čine tri člana, od kojih je jedan predsjednik. Nadzorni odbor čini pet članova, od kojih su jedan predsjednik i jedna zamjenica predsjednika Nadzornog odbora.⁴⁵

U svom opisu na službenim internetskih stranicama banka navodi da na hrvatskom tržištu financijske proizvode i usluge pravnim osobama, javnim institucijama i građanima. Mreža Addiko banaka na području Republike Hrvatske ima oko 50 poslovnica, 5 mobilnih timova i oko 270 bankomata. Banka navodi da ima više od 260.000 klijenata u Hrvatskoj.⁴⁶

Slika 1. Logotip Addiko banke

Izvor: Addiko banka, službene internetske stranice, 2023.

⁴⁵ Addiko banka, službena internetska stranica: Osnovni podaci. Dostupno na: <https://www.addiko.hr/osnovni-podaci/>. Pristupljeno 22.06.2023.

⁴⁶ Ibid.

Svoje poslovnice ima u sljedećim gradovima: Zagrebu, Čakovcu, Karlovcu, Koprivnici, Samoboru, Sesvetama, Sisku, Varaždinu, Velikoj Gorici, Zaprešiću, Osijeku, Belom Manastiru, Donjem Miholjcu, Đakovu, Našicama, Orahovici, Požegi, Slavenskom Brodu, Vinkovcima, Virovitici, Vukovaru, Rijeci, Poreču, Puli, Rovinju, Umagu, Splitu, Šibeniku i Zadru. Tržišni udio banke je 4,17 posto.

Addiko banka je prije poslovala pod imenom Hypo Alpe-Adria Bank. Godine 2016. Hypo Grupa je godine postala vlasništvo fonda Advent International i Europske banke za obnovu i razvoj (EBRD), a banka postaje vlasništvo društva Addiko Bank d.d. Hrvatska. Addiko banka u Hrvatskoj od svojih početaka promovira edukaciju s ciljem promicanja financijske pismenosti, primjerice kroz projekt pod nazivom “Zašto ovo nismo učili u školi?” putem kojega se provodi financijsko opismenjavanje građana. U vrlo kratkom vremenu Addikon banka se na tržištu pozicionirala kao banka koja se posebno fokusirana na jednostavne potrošačke kredite i kreditiranje malog i srednjeg poduzetništva.

I sama Addiko Grupa, koje je Addiko banka dio, specijalizirana je upravo za kreditiranje malog i srednjeg poduzetništva na području srednje i jugoistočne Europe, stoga se može očekivati da će analiza kreditnih linija Addiko banke za obrtnike pokazati da ova banka ima dostatnu ponudu kredita za podršku poslovanja u sektoru obrtništva.

Addiko Grupa svoje bankarske poslove provodi preko kompanije Addiko Bank AG, koja je matična banka Addiko banci u Hrvatskoj, a čije je sjedište također u Austriji, u Beču. Addiko Bank AG listana je na bečkoj burzi i ima šest podružnica koje posluju u pet zemalja Europe: uz Hrvatsku, to su i Slovenija, Bosna i Hercegovina (u kojoj su dvije Addiko banke), Srbija i Crna Gora. Godine 2020. Addiko Bank AG je u svojih šest banaka u pet zemalja, odnosno ukupno 175 podružnica, imala oko 800.000 klijenata.⁴⁷

Kao banka čija je specijalnost, kako je navedeno, potrošačko kreditiranje malih i srednjih poduzetnika, Addiko Bank kao svoje poslovne ciljeve navodi “razvoj poslovanja i aktivnosti kreditiranja i plaćanja te ponuda gotovinskih kredita za klijente i kredita za male i srednje poduzetnike koji se osiguravaju iz depozita poslovanja s građanstvom”⁴⁸.

⁴⁷ Addiko banka, službena internetska stranica: Osnovni podaci. Dostupno na: <https://www.addiko.hr/osnovni-podaci/>. Pristupljeno 22.06.2023.

⁴⁸ Ibid.

Nadalje, na svojim službenim internetskih stranicama banka navodi i sljedeće: “Hipotekarno poslovanje, financiranje javnih institucija i velikih korporativnih klijenata Addiko Grupe (koja nisu u fokusu poslovanja) postepeno se smanjuju s otplatama od strane klijenata koji prelaze u nova poslovanja generirana na tim poljima i na taj način osiguravaju likvidnost i kapital za postepeni rast u potrošačkom kreditiranju i kreditiranju malih i srednjih poduzeća. Svaki novi kreditni proizvod koji nije u našem strateškom fokusu moguće je ponuditi ukoliko se prepozna kao strateški važan.”⁴⁹

Addiko banka kao svoju misiju navodi sljedeće: “Uloga Addika je učiniti korisnicima život lakšim, pomoći im u nepredviđenim situacijama i te im pružiti dodatnu podršku – bilo kad i bilo gdje”⁵⁰.

5.2. Politika kreditiranja i kreditno poslovanje banke

Addiko banka, osim specijalizacije u području kreditiranja malog i srednjeg poduzetništva na području srednje i jugoistočne Europe, posebno ističe i svoju orijentiranost na brze kredite, takozvane Blic gotovinske kredite odnosno nenamjenske gotovinske kredite koji su dostupni kroz pakete Addiko Blic Plus i Addiko Blic. “Kao stručnjaci za brze kredite namijenjene pojedincima te malim i srednjim poduzećima, zalažemo se za brzinu i fleksibilnost te obećavamo da ćemo biti tu za klijente u svim životnim situacijama”⁵¹, navodi se na internetskim stranicama banke.

Blic Plus kredit dostupan klijentima koji svoja primanja dobivaju preko računa u Addiko banci, čime ostvaruju pravo na nižu kamatnu stopu. Ovaj je kredit dostupan u iznosu do 35.000 eura. Blic kredit je nešto jednostavniji za odobravanje, bez depozita, jamca ili obaveze prebacivanja primanja na račun u Addiko banku, a iznosi do 10.000 eura.

Kada je riječ o obrtnicima koji uglavnom spadaju u mikro segment poslovanja odnosno poduzetnika, Addiko banka u ponudi ima kredite za obrtna sredstva i kredite po principu dozvoljenog prekoračenja po transakcijskom računu.

⁴⁹ Addiko banka, službena internetska stranica: Osnovni podaci. Dostupno na: <https://www.addiko.hr/osnovni-podaci/>. Pristupljeno 22.06.2023.

⁵⁰ Addiko banka, službene internetske stranice: Vizija i misija. Dostupno na: <https://www.addiko.hr/o-nama/o-banci/vizija-i-misija/>. Pristupljeno 22.06.2023.

⁵¹ Ibid.

Također, ima posebnu ponudu za *start up* klijente, odnosno klijente koji tek započinju poslovanje i još nemaju jednu cijelu poslovnu godinu iza sebe, a u tom slučaju banka nudi mogućnosti odobravanja okvirnog kredita ovisno o tome koliki je promet poslovni subjekt ostvario po računu.

Što se tiče obrtnika koji spadaju u segment malog i srednjeg poduzetništva, Addiko banka nudi širu paletu kreditnih linija, odnosno kredit za obrtna sredstva, revolving kredit, okvirni kredit po principu minusa po transakcijskom računu, okvir za financijsko praćenje, investicijski kredit i dr.

U 2018. godini Addiko banka je imala porast kamatonosnih kredita u sektoru malog i srednjeg poduzetništva za 21 posto, a taj se uzlazni trend nastavio i u 2019. godini kada su u prvih 6 mjeseci volumeni kamatonosnih kredita ostvarili rast od 19 posto u odnosu na kraj 2018. godine. Banka navodi da bilježi kontinuiranu potražnju za kreditima za obrtna sredstva i investicijskim kreditima, te da također raste potražnja obrtnika i malih poduzetnika za programima kreditiranja koje banka nudi u suradnju s HBOR-om i HAMAG-BICRO-om.⁵²

Na svojim internetskim stranicama Addiko banka nudi posebne kreditne linije (i ostale usluge) za građanstvo i za poslovne subjekte.

5.3. Klasifikacija i kreditiranje fizičkih i pravnih osoba

Addiko banka svoje kreditne linije dijeli na (1) one za građanstvo i (2) one za poslovne subjekte. Ta podjela nije posve analogna onoj na fizičke i pravne osobe, pri čemu bi građani bili fizičke osobe, a poslovni subjekti pravne, jer je obrt u pravilu fizička osoba, dok je trgovačko društvo (d.o.o., d.d. i dr.) pravna osoba, u smislu zakona. Međutim, u podjeli koju navodi Addiko banka, na građanstvo i poslovne subjekte (a ta je podjela takva i kod većine banaka), pod građanstvom se misli na građane, pojedince, fizičke osobe u koje u tom slučaju ne spada i obrt, već on spada u poslovne subjekte.

⁵² Bašić, T.: Ovo su vrste kredita koje banke nude isključivo za obrtnike. Poslovni tjednik Lider, 07.01.2020. Dostupno na: <https://lidermedia.hr/poslovna-scena/hrvatska/obrtnici-ovo-su-vrste-kredita-koje-banke-nude-iskljucivo-za-obrtnike-129467>. Pristupljeno 24.06.2023.

No, treba dodati da obrt može obavljati i pravna osoba “koja obavlja gospodarsku djelatnost utvrđenu u popisu vezanih i povlaštenih obrta ako izvodi praktičnu nastavu i vježbe naukovanja”⁵³.

Kada je riječ o kreditima za građanstvo, Addiko nudi mogućnost da građani sami prilagode mjesečnu ratu, ovisno o svojim mogućnostima otplate i svojim potrebama. Ponudu za kredit građani mogu zatražiti *online* pute ili pak telefonskim putem ili osobno u poslovnica bank. Za građane Addiko nudi kredite bez depozita, učešća i jamaca, iznos može biti do 40.000 eura, bez obveze prijenosa primanja, rok otplate do 10 godina. Građani mogu sami birati datum dospjeća, a kamatna stopa je fiksna. Na svojim internetskim stranicama banka nudi građanima da putem *online* kreditnog kalkulatora izračunaju koja je najbolja opcija kreditiranja za njih trenutno.

Građanima je u kalkulatoru ponuđeno da unesu željeni iznos (pri čemu je najmanji 700 eura, a najveći 40.000 eura) i rok otplate (pri čemu je najmanji rok otplate 24 mjeseca, odnosno dvije godine, a najveći 120 mjeseci, odnosno 10 godina). Za primjerice kredit u iznosu od 5.000 eura na rok otplate od 3 godine, mjesečni anuitet iznosi 153,25 eura. Fiksna kamatna stopa je 6,50 posto, a ukupni iznos otplate kredita je 5.516,79 eura. Zahtjev je također moguće predati *online* putem, a kredit je dostupan klijentima svih banaka.⁵⁴

Za poslovne subjekte, Addiko banka nudi financiranje kroz financiranje putem obrtnih sredstava i kroz garancije, a što se tiče računa i plaćanja, uz transakcijski račun nudi i uslugu SEPA plaćanja. Za otvaranje transakcijskog računa poslovni subjekt mora ispuniti i ovjeriti obrasce za otvaranje računa. Na temelju ispunjenog Zahtjeva za otvaranje računa i propisane dokumentacije, poslovni subjekt s Addiko bankom sklapa Ugovor o otvaranju i vođenju transakcijskog računa te obavljanju platnog prometa. Ugovor potpisuju ovlaštene osobe Addiko banke i osobe ovlaštene za zastupanje poslovnog subjekta, odnosno njegovi punomoćnici. Kada je riječ o usluzi SEPA plaćanja (eng. Single Euro Payments Area), to je “jedinstveno područje plaćanja u eurima na kojemu potrošači, poslovni subjekti i tijela javne vlasti mogu uplaćivati i primati plaćanja u eurima pod jednakim osnovnim uvjetima,

⁵³ Portal Obrtnog registra Republike Hrvatske: O Obrtu. Dostupno na: <https://portor.gov.hr/index.php/o-obrtu/>. Pristupljeno 24.06.2023.

⁵⁴ Addiko banka, službene internetske stranice: Građanstvo – Gotovinski krediti. Dostupno na: <https://www.addiko.hr/gotovinski-kredit/>. Pristupljeno 26.06.2023.

pravima i obvezama, neovisno o njihovoj lokaciji”⁵⁵. Ključne prednosti usluge SEPA plaćanja su: jednostavan, isplativ i siguran način naplate, mogućnost sklapanja ugovora samo s jednom bankom preko koje se podnose nalozi za naplatu od platitelja iz svih ostalih banaka, korištenje jedinstvenih standarda i pravila, mogućnost optimizacije tijeka novca i upravljanja likvidnošću, smanjenje administrativnih troškova. Za platitelja prednosti su također i eliminacija rizika od posljedica zakašnjelog plaćanja, jednostavno praćenje terećenja na izvatcima poslovnih računa, pravo odbijanja naloga SEPA izravnog terećenja prije datuma izvršenja, mogućnost ugovaranja posebnih uvjeta izvršenja (ograničenja) naloga SEPA izravnog terećenja.⁵⁶

Kada je riječ o kreditima za poslovne subjekte (koji mogu i ne moraju imati transakcijski račun otvoren u Addiko banci), na svojim internetskim stranicama Addiko banka navodi sljedeće kredite za obrtna sredstva:⁵⁷

- Kratkoročni kredit s korištenjem po principu prekoračenja po transakcijskom računu – *overdraft*,
- *Revolving* kredit,
- Kredit za obrtna sredstva,
- Okvir za financijsko praćenje i limit.

Kratkoročni kredit s korištenjem po principu prekoračenja po transakcijskom računu banka nudi klijentima koji imaju povremene potrebe za obrtnim sredstvima odnosno probleme s održavanjem likvidnosti. U tom slučaju, *overdraft* kredit omogućuje značajno povećanje fleksibilnosti poslovanja. Kredit se koristi tako što se plaćanja vrše s transakcijskog računa u iznosu do odobrenog iznosa i roka dospijea, a klijent potom otplaćuje kredit putem priljeva na transakcijski račun. Rok dospijea za ovaj kredit je do godinu dana.

Revolving kredit omogućava korištenje odobrenih sredstava kredita i otplate prema potrebama poslovanja. Svako korištenje umanjuje raspoloživi iznos kredita, a svaka uplata

⁵⁵ Addiko banka: Poslovni subjekti – SEPA plaćanja. Dostupno na: <https://www.addiko.hr/poslovni-subjekti/racuni-i-placanja/sepa-placanja/#1559549487549-ccede2bd-64ff>. Pristupljeno 26.06.2023.

⁵⁶ Ibid.

⁵⁷ Addiko banka, službene internetske stranice: Poslovni subjekti – Krediti za obrtna sredstva. Dostupno na: <https://www.addiko.hr/poslovni-subjekti/financiranje/krediti-obrtna-sredstva/#1492961285852-c671543a-e8d5>. Pristupljeno: 23.06.2023.

donosi mogućnost novog (dodatnog) korištenja. I ovaj se kredit otvara mogućnost za novo korištenje. Rok dospijeca je uglavnom do godinu dana, uz mogućnost ugovaranja automatskog prolongata.

Kredit za obrtna sredstva služi za pokrivanje tekućih potreba poslovanja, kao što su plaćanje roba, nabava zaliha, plaćanje obveza dobavljačima i sl. Ovaj kredit omogućuje povećanje prometa i prihoda uz stabilan novčani tok. Kredit za obrtna sredstva je najčešće kratkoročni kredit.

Kod okvira za financijsko praćenje i limit, kao još jedne vrste kreditiranja, banka odobrava okvirni iznos unutar kojega se mogu odobravati kratkoročni krediti, akreditivi i garancije, unutar dogovorenog roka. Kada je riječ o limitu, banka unutar odobrenog iznosa i roka omogućuje izdavanje garancija i akreditiva ili eskontiranje mjenica, ili odobravanje faktoringa. Banka ističe kako je prednost okvira za financijsko praćenje i limita to što se zaključuje jedan osnovni ugovor s osiguranjima, čime se klijentu osiguravaju niži troškovi i brža realizacija. Kod ovih oblika kreditiranja rok je u pravilu do dvije godine.

Kada je riječ o garancijama, kao vrsti financiranja koje banka nudi poslovnim subjektima, "bankovne garancije su jedan od najznačajnijih instrumenata osiguranja plaćanja ili ispunjenja ugovornih obveza u dogovorenom vremenskom periodu u domaćem i međunarodnom poslovanju"⁵⁸. Odnosno, garancija je ključan alat za osiguranje povrata avansa, izvršenje posla prema dogovoru ili osiguranje plaćanja, a uz to, garancija je i jedan od često postavljenih uvjeta kada se poslovni subjekti prijavljuju na natječaje.

Banka ističe sljedeće prednosti poslovanja s garancijama:⁵⁹ fleksibilnost u primjeni jer se mogu koristiti za sve vrste poslovnih transakcija, mogućnost neometanog poslovanja kroz vremenski period trajanja garancije (banka preuzima obvezu nadoknade za neispunjenje ugovornih obveza), bolja pregovaračka pozicija, mogućnost ugovaranja odgođenog plaćanja, niži troškovi u odnosu na poslovanje akreditivima (okvirne garancije).

Uz kredite za obrtna sredstva i garancije, banka svojim klijentima poslovnim subjektima nudi i druge vrste financijske podrške u vidu kreditnih kartica, paketa uz transakcijski račun, zaštitu od tržišnih rizika i dr.

⁵⁸ Addiko banka, službene internetske stranice: Poslovni subjekti – Garancije. Dostupno na: <https://www.addiko.hr/poslovni-subjekti/financiranje/garancije/>. Pristupljeno 26.06.2023.

⁵⁹ Ibid.

Kada je riječ o kreditnim karticama, Addiko banka u ponudi ima Business Mastercard Revolving kreditnu karticu s odgodom plaćanja do 40 dana. Korisnik karticu može koristiti kao *charge* karticu ili kao *revolving* kreditnu karticu. *Revolving* kreditna kartica omogućuje odgodu plaćanja od 40 dana te podmirivanje duga mjesečno u iznosi od 5 posto ukupnog duga (minimalno 15 eura). Kamata se pritom obračunava samo na iskorišteni iznos kredita. *Charge* kartica s odgodom plaćanja omogućuje beskamatnu odgodu plaćanja do 40 dana ako klijent mjesečno podmiruje cjelokupni dug po kartici. Kartica se može koristiti bilo gdje u svijetu, za *online* plaćanje te za podizanje gotovine na bankomatima.⁶⁰

Kada je riječ o paketima uz transakcijski račun, koji također mogu osigurati neke vrste kreditiranja poslovnim subjektima, Addiko banka nudi tri vrste paketa: Business Platinum paket, Business Gold paket i Business Smart paket.⁶¹

Što se tiče usluge zaštite od tržišnih rizika, Addiko banka nudi tri vrste zaštite: zaštitu od tečajnih rizika, zaštita od kamatnih rizika te *repo/reverse repo* transakcije.⁶²

5.4. Primjer kredita za d.o.o. i obrt u Addiko banci

Addiko banka u svojoj ponudi kredita ne vrši diferencijaciju između kredita za društva s ograničenom odgovornošću i za obrtnike, odnosno ustrojni oblik poslovnog subjekta banci nije važan pokazatelj kao eventualni preduvjet ili kriterij za odobravanje kreditnog zahtjeva. I subjekte koji su d.o.o. i one koji su obrti banka tretira kao poslovne subjekte, odnosno kao pravne osobe, a razlikuje ih jedino prema veličini, kao mikro, male, srednje i velike.

Svakom poslovnom subjektu koji predaje zahtjev za kredit banka pristupa individualno i odluku o uvjetima kreditiranju i uopće odobravanju kredita donosi na temelju financijskih i drugih pokazatelja poslovnog subjekta. To se prvenstveno odnosi na starost

⁶⁰ Addiko banka, službene internetske stranice: Business Mastercard revolving kreditna kartica. Dostupno na: <https://www.addiko.hr/business-mastercard-revolving-kreditna-kartica/>. Pristupljeno 26.06.2023.

⁶¹ Addiko banka, službene internetske stranice: Poslovni subjekti – Paketi uz transakcijski račun. Dostupno na: <https://www.addiko.hr/poslovni-subjekti/racuni-i-placanja/paketi-uz-transakcijski-racun/>. Pristupljeno 26.06.2023.

⁶² Addiko banka, službene internetske stranice: Poslovni subjekti – Zaštita od tržišnih rizika. Dostupno na: <https://www.addiko.hr/poslovni-subjekti/riznica/zastita-od-trzisnih-rizika/#1492962298538-f70892ca-88ef>. Pristupljeno 26.06.2023.

poduzeća, dosadašnje poslovanje, prihode, dobit, broj zaposlenih, postojanje eventualnih blokada, razdoblja nepodmirivanja obveza i sl.

No, iako banka nema jasno odvojene kredite za obrte i za d.o.o. subjekte, razlike u veličini, koje su obično takve da su obrti mikro ili mali poslovni subjekti, rezultiraju time da je za manje poslovne subjekte, u koje obično spadaju obrtnici, maksimalno razdoblje otplate kredita je 5 godina, dok maksimalni iznos ovisi o navedenim financijskih i drugim pokazateljima poslovanja poslovnog subjekta. Kamate su također individualizirane. Kod manjih poslovnih subjekata, kao što su obrti, jedini instrument osiguranja je zadužnica, odnosno nema zaloga pokretnina, nekretnina i sl. Krediti se za sve poslovne subjekte odobravaju kao nenamjenska sredstva.

Za manja poduzeća i obrtnike koji su od posebnog značaja ili se nalaze na područjima koja ostvaruju pravo na posebne subvencije, ili općenito ostvaruju pravo na subvencije od strane države, kamate su u pravilu niže jer banka u suradnji s HBOR-om ili HAMAG-om osigurava na taj način povoljnije kreditiranje.

Kod pokretanja poslovanja u pravilu je teže dobiti kredit jer obrt odnosno poduzeće nema iza sebe ostvarene poslovne rezultate niti pokazatelje poslovanja. Mali poduzetnici odnosno obrtnici često su u pokušaju da dobiju kredit u nekoj od poslovnih banaka, kako bi pokrenuli ili proširili poslovanje ili pak prebrodili poslovnu krizu, u nešto lošijoj poziciji od srednjih i velikih poduzeća. Pod dodatnim su pritiskom obrtnici i mali poduzetnici bili za vrijeme pandemije bolesti COVID-19, kada su “vrlo teško dolazili do kredita za obrtna sredstva”⁶³, kako izvještava internetski portal HR Portfolio.

Iz Addiko banke tada su objavili da je poslovnim subjektima koji imaju povremene potrebe za obrtnim sredstvima i održavanjem likvidnosti, omogućena *overdraft* opcija (plaćanja s transakcijskog računa unutar odobrenog iznosa i roka dospijea te predstavlja korištenje kredita) kojom svoje poslovanje mogu učiniti znatno fleksibilnijim, što je od velike važnosti u kriznim vremenima, jer omogućuje poduzeću lakšu prilagodbu na nove i često nesigurne uvjete odnosno prilike na tržištu. Iz banke su poručili tada da “najveći interes poslovni subjekti iskazuju za kredite za obrtna sredstva”. Tako je u 2021. godini

⁶³ Dokonal, T.: Mogu li i kako obrtnici i mali poduzetnici od banaka dobiti minuse i obrtna sredstva, 20.09.2021. Dostupno na: <https://hrportfolio.hr/vijesti/ekonomija/mogu-li-i-kako-obrtnici-i-mali-poduzetnici-od-banaka-dobiti-minuse-i-obrtna-sredstva-66403>. Pristupljeno 28.06.2023.

Addiko banka najviše kredita poduzetnicima odobrila upravo za tekuću poslovnu aktivnost putem kredita za obrtna sredstva.⁶⁴

“Individualno pristupamo svakom zahtjevu klijenta i imamo proaktivan pristup klijentima te nastojimo u direktnoj komunikaciji na vrijeme detektirati eventualne nemogućnosti pokrivanja obveza i predlagati im individualna rješenja”⁶⁵, poručili su tada iz Addiko banke u izjavi za portal HR Portfolio.

Addiko banka, kao i većina poslovnih banaka u Hrvatskoj, kod razmatranja zahtjeva za kredit obrtnike tretira kao poslovne subjekte, međutim, postoje određene razlike, odnosno specifični uvjeti koje obrtnici moraju ispunjavati kako bi im banka odobrila zahtjev za kredit.

Addiko banka propisuje sljedeće uvjete za obrtnike koji spadaju u mikro segment poduzetništva:⁶⁶

- moraju imati ostvaren dohodak u prošloj godini,
- moraju imati evidentiranu urednu otplatu obveza prema Poreznoj upravi, bankama i ostalim vjerovnicima,
- moraju ispunjavati sve temeljne uvjete kojima ih se ocjenjuje kao kreditno sposobne.

Kada je riječ o obrtnicima koji spadaju u segment malih i srednjih poduzetnika, osnovni uvjeti koje moraju ispunjavati su:

- ispunjavanje financijskih i nefinancijskih kriterija za ocjenu kreditne sposobnosti,
- pozitivna procjena otplatnog potencijala i budućih novčanih tokova.

Addiko banka svakom klijentu pristupa individualno te je potrebno dogovoriti sastanak putem telefona ili osobno u poslovnici kako bi se svaki kreditni zahtjev posebno analizirao. No, pomoću *online* kalkulatora na internetskim stranicama banke moguće je

⁶⁴ Dokonal, T.: Mogu li i kako obrtnici i mali poduzetnici od banaka dobiti minuse i obrtna sredstva, 20.09.2021. Dostupno na: <https://hrportfolio.hr/vijesti/ekonomija/mogu-li-i-kako-obrtnici-i-mali-poduzetnici-od-banaka-dobiti-minuse-i-obrtna-sredstva-66403>. Pristupljeno 28.06.2023.

⁶⁵ Ibid.

⁶⁶ Addiko bank: Krediti. Dostupno na: <https://www.addiko.hr/brzi-kredit/#/addiko-calc>. Pristupljeno 27.08.2023.

dobiti informacije o iznosima, kamatama i načinima otplate kredita prema specifičnim kriterijima koje klijent postavlja.

Primjerice, za obrtnika koji želi podići kredit u iznosu od 25.000 eura, na rok od 5 godina, koliko je maksimalan rok otplate kako je navedeno, te ukoliko je godišnja kamatna stopa oko 4 posto (uz pretpostavku da je kredit djelomično subvencioniran), mjesečni anuitet iznosi 460,53 eura. Anuitet je jednak novčani iznos koji klijent otplaćuje svaki mjesec, a koji se sastoji od glavnice i kamate (omjer iznosa kamate i glavnice u anuitetu se mijenja tijekom otplate kredita na način da je u početku otplate veći udio kamate u odnosu na glavnice u anuitetu, dok se s vremenom otplaćuje veći udio glavnice u odnosu na kamatu u anuitetu)⁶⁷. Primjer izračuna takvog kredita prikazan je na sljedećoj slici.

Slika 2. Kreditni kalkulator za iznos kredita od 25.000 eura na rok od 5 godina za poslovne subjekte

Izvor: Addiko banka, službene internetske stranice, 2023.

Kako je već navedeno, za obrtnike koji tek pokreću svoj posao vrlo je složeno i nerijetko nemoguće dobiti kredit te u slučaju da obrtnik kao takav ne ispunjava uvjete za

⁶⁷ Addiko banka, službene internetske stranice: Poslovni subjekti – Financiranje. Doostupno na: <https://www.addiko.hr/poslovni-subjekti/financiranje/krediti-obrtna-sredstva/>. Pristupljeno 29.06.2023.

podizanje kredita, on tada može podnijeti zahtjev za podizanje klasičnog gotovinskog kredita – kao građanin, a ne kao poslovni subjekt. Kamata bi tada bila viša s obzirom na to da kao građanin kod podizanja gotovinskog kredita, obrtnik nema pravo na subvencije HBOR-a ili HAMAG-a.

Za isti kredit kao u prethodnom primjeru, odnosno za kredit u iznosu od 25.000 eura, na rok otplate od 60 mjeseci, odnosno 5 godina, mjesečni anuitet bi iznosio 482,74 eura, što je oko 22 eura više nego u prethodnom primjeru, odnosno nego u slučaju da obrtnik ili poduzetnik podigne kredit kao poslovni subjekt. Anuitet je viši zbog veće kamate, odnosno fiksne kamatne stope koja iznosi 5,95 posto (EKS 6,11 posto).

Slika 3. Kreditni kalkulator za iznos kredita od 25.000 eura na rok od 5 godina za građane

Izvor: Addiko banka, službene internetske stranice, 2023.

Za poduzetnike, Addiko banka nudi opciju slanja zahtjeva za kredit *online* putem. U tom slučaju, poduzetnik (koji može biti i vlasnik obrta i vlasnik d.o.o.-a) najprije unosi u kalkulator željeni iznos kredita i rok otplate, a potom unosi sljedeće podatke: OIB poduzeća, ime i prezime vlasnika poduzeća ili osobe ovlaštene za zastupanje, broj mobilnog telefona i e-mail adresu. Poduzetnik također prilaže i fotografiju osobne iskaznice.

Na temelju poslanih podataka banka provjerava status obrta odnosno poduzeća, financijske i druge podatke o poslovanju te u skladu s rezultatima te analize isporučuje klijentu svoju ponudu.

Slika 4. Online obrazac za kredite za poduzetnike

Izvor: Addiko banka, službene internetske stranice, 2023.

Kao što se vidi na slici, najmanji iznos kredita koji Addiko banka odobrava poduzetnicima je 1.000 eura, a najviši 500.000 eura, dok je najmanji rok otplate 12 mjeseci, a maksimalni 60 mjeseci, odnosno 5 godina.

Kada je riječ o kamatama koje Addiko banka primjenjuje u kreditnom poslovanju, baznu kamatnu stopu (BKS) čini referentna kamatna stopa (EURIBOR, SARON, Trezorski zapisi Ministarstva financija ili NRS1) zaokružena na dvije decimale. Kamatne stope po kreditima ugovorenim s promjenjivom kamatnom stopom vezane su uz referentnu kamatnu stopu 6M EURIBOR-a za kredite s valutnom klauzulom u eurima, 3M SARON-a za kredite s valutnom klauzulom u švicarskim francima, odnosno prinos na Trezorske zapise Ministarstva financija (TZMF) iz vremenske serije 182 dana ili 6M NRS1 za kredite u domaćoj valuti.⁶⁸

U sljedećoj tablici prikazane su referentne kamatne stope s datumom utvrđivanja 31. svibnja 2023. za korištenje u razdoblju od 30. lipnja 2023. do 31. siječnja 2024. godine.

⁶⁸ Addiko banka, službena internetska stranica: Izračuni. Dostupno na: <https://www.addiko.hr/izracuni/>. Pristupljeno 28.06.2023.

Tablica 8. Vrijednost baznih kamatnih stopa u kreditnom poslovanju

Referentna kamatna stopa s datumom utvrđivanja 31.05.2023. godine - za korištenje BKS u periodu od 30.06.2023. do 31.01.2024. godine	
6M EURIBOR iznosi 3,77000	BKS iznosi 3,77
3M SARON CHF iznosi 1,2972*	BKS iznosi 1,30
prinos na TZMF iz vremenske serije 182 dana	BKS iznosi 3,20
6M NRS1 iznosi 0,07	BKS iznosi 0,07

Izvor: Addiko banka, službene internetske stranice, 2023.

Aktualne vrijednosti prikazane u tablici više su nego za prethodno razdoblje, odnosno referentne stope koje su utvrđene 31. prosinca 2022. za prvu polovicu 2023. godine. 6M EURIBOR stopa tada je iznosila 2,69, a sada je 3,77, te je 3M SARON CHF iznosila 0,55, a sada iznosi 1,30.

5.5. Rasprava

Prema provedenoj analizi kreditne ponude Addiko banke za obrtnike i društva s ograničenom odgovornošću može se vidjeti da banka, kao prvo, nema posebno odvojene kreditne linije za obrtnike i posebno za d.o.o. poslovne subjekte već klijente, odnosno tražitelje kredita koji su pravne osobe razlikuje prema veličini i temeljnim financijskim pokazateljima, a ne prema ustroju. Također, iako je Addiko banka posebno orijentirana i specijalizirana upravo za kreditiranje malog i srednjeg poduzetništva, maksimalan iznos kredita za poduzetnike je 500.000 eura, a maksimalan iznos roka otplate je 5 godina. Nadalje, za poslovne subjekte koji tek pokreću poslovanje, kreditna je ponuda ograničena i uvjeti dobivanja kredita stroži.

To se može opravdati činjenicom da se banka u svom poslovanju mora strogo pridržavati osnovnih principa poslovanja, a to su: sigurnost, likvidnost i profitabilnost. “To znači da sredstva ulažu (a) u kredite klijentima koji će ih uredno vraćati u rokovima dospijeća i ne prijeti im opasnost stečaja ili likvidacije, (b) u takve oblike plasmana (kredit, dužnički vrijednosni papiri i sl.) koji se bez gubitaka mogu u kratkom roku unovčiti te (c) u plasmane na kojima se ostvaruje zarada na razlici između aktivnih i pasivnih kamatnih stopa.”⁶⁹

⁶⁹ Jurman, A.: Kreditna politika poslovnih banaka u funkciji učinkovite multiplikacije kredita i depozita. Economic research - Ekonomska istraživanja, Vol. 21 No. 2, 2008.

Jedan od čimbenika koji čine ključnu razliku u vrsti kredita koji će poduzetniku biti odobren je kamatna stopa. Kao što se vidi iz prethodno navedenog, kamatne stope mogu uvelike varirati, a za obrtnike i poduzetnike koji ostvaruju pravo na subvencije ili drugi vid podrška od strane države, kamatne stope u poslovnoj banci koja surađuje s institucijama države kao što su HAVOR ili HAMAG-BICRO i dr., mogu biti značajno smanjene. Ono što je važno za referentne kamatne stope kod kreditiranja općenito je da su one pouzdane i nepristrane, te da su transparentne i lako dostupne, odnosno da su javno objavljene.⁷⁰ Addiko banka tablicu referentnih kamatnih stopa objavljuje na svojim službenim internetskim stranicama i redovito ažurira tako da klijenti mogu u bilo kojem trenutku pristupiti tim podacima i dobiti uvid u aktualne vrijednosti.

Kao što je pokazala analiza, kamatne su stope porasle i to se odnosi kako na kredite za građane tako i na kredite za poduzetnike. To u ovom trenutku može biti značajna smetnja u procesu oporavka od pandemijske krize i inflacije, posebno za mala i srednja poduzeća koja “doprinosu nacionalnom gospodarstvu u smislu zaposlenosti, dodane vrijednosti, znanja i inovacija”. Za mala i srednja poduzeća, u koja se ovdje ubrajaju i obrti, može biti teško doći do vanjskog izvora financiranja pod prihvatljivim uvjetima, i inače, a posebno u uvjetima krize ili nakon krize. Te poteškoće u pronalasku izvora financiranja za pokretanje, širenje ili održavanje poslovanja može ugroziti opstanak mikro, malih i srednjih poduzeća.⁷¹ Stoga je u tom slučaju, kada je riječ o kriznim uvjetima, potrebna intervencija države i suradnja države i poslovnih banaka kako bi se olakšalo kreditiranje i time zadržala stabilnost poslovanja.

Na primjeru obrtnika koji želi podići kredit u Addiko banci u iznosu od 25.000 eura na rok od 5 godina (što je maksimalan rok otplate, minimalni je 12 mjeseci, te je najmanji iznos kredita za poduzetnike 1.000 eura, a najviši 500.000 eura), godišnja kamatna stopa je oko 4 posto te mjesečni anuitet iznosi 460,53 eura. Dakle, period otplate je 60 mjeseci, a kamatna stopa iznos 4,01 posto.

⁷⁰ Erceg, D., Deković, Ž.: Zakonski okvir ugovaranja promjenjive kamatne stope kod potrošačkog kreditiranja. Zbornik radova Veleučilišta u Šibeniku, Vol. 14 No. 3-4, 2020.

⁷¹ Pepur, S., Kovač, D., Čurak, M.: Čimbenici korištenja trgovačkog kredita u SME u Hrvatskoj. Zbornik Veleučilišta u Rijeci, Vol. 8 No. 1, 2020.

Problem je što je za obrtnike koji tek pokreću svoj posao vrlo teško, a često i nemoguće dobiti kredit pa u slučaju da obrtnik ne ispunjava uvjete za podizanje kredita, može podnijeti zahtjev za podizanje klasičnog gotovinskog kredita kao građanin, a ne kao poslovni subjekt. No, kamata je tada viša s obzirom na to da kao građanin obrtnik nema pravo na subvencije HBOR-a ili HAMAG-a. Tako bi za isti kredit (od 25.000 eura, na 60 mjeseci), ali kao građanin, vlasnik plaćao mjesečni anuitet u iznosu od 482,74 eura, odnosno 22 eura više nego u slučaju kada bi kredit podignuo kao obrtnik (jer bi fiksna kamatna stopa bila viša, odnosno iznosila bi 5,95 posto).

6. ZAKLJUČAK

Cilj rada je bio analizirati kreditnu ponudu odabrane poslovne banke - Addiko banke – za poslovne subjekte, odnosno obrte i društva s ograničenom odgovornošću. Analiza je pokazala da Addiko banka, koja u Hrvatskoj posluje od 1996. godine, i koja se definira kao banka orijentirana upravo na kreditiranje malog i srednjeg poduzetništva na području srednje i jugoistočne Europe, ima u svojoj ponudi različite vrste kredita za mikro, male, srednje i velike poduzetnike. Pritom Banka poslovne subjekte ne razlikuje prema ustroju, već prema veličini, tako da nema razlike među obrtima i društvima s ograničenom odgovornošću, već se za svaki poslovni subjekt, bez obzira na njegov ustroj, analiziraju financijski i drugi pokazatelji te se na temelju toga donosi odluka o odobrenju kredita i uvjetima kreditiranja, ako se krediti odobri.

U pravilu za poduzetnike Addiko banka nudi kredite u minimalnom iznosu od 1.000 eura i maksimalnom iznosu do 500.000 eura, na minimalni rok otplate od jedne godine i maksimalni do 5 godina. Krediti su dostupni i za klijente koji nemaju poslovni račun u Addiko banci, no oni koji imaju, imaju pogodnije uvjete. Obrtnike banka tretira, kada je u pitanju kreditiranje, kao pravne subjekte, no ako obrtnik iz nekog razloga kao poslovni subjekt ne može ostvariti kredit, tada može zatražiti kreditiranje kao fizička osoba.

Za mikro i male poslovne subjekte, u koje obrtnici najčešće spadaju, kreditiranje kod pokretanja poslovanja može biti otežano, no u tom slučaju banka nudi povoljnije kreditiranje u suradnji s državnim institucijama kao što su HBOR i HAMAG-BICRO. U tom slučaju kamatne stope mogu biti značajno niže. Addiko banka za financiranje obrtnih sredstava poslovnim subjektima nudi sljedeće kredite: kratkoročni kredit s korištenjem po principu prekoračenja po transakcijskom računu – *overdraft*, *revolving* kredit, kredit za obrtna sredstva i okvir za financijsko praćenje i limit. Uz to, poslovnim subjektima koji su njeni klijenti banka nudi i druge vrste financijske podrške u vidu kreditnih kartica, paketa uz transakcijski račun, zaštitu od tržišnih rizika i dr. Svakom poslovnom subjektu koji predaje zahtjev za kredit banka pristupa individualno i odluku o uvjetima kreditiranja i uopće odobravanju kredita donosi na temelju financijskih i drugih pokazatelja poslovnog subjekta. To se prvenstveno odnosi na starost poduzeća, dosadašnje poslovanje, prihode, dobit, broj zaposlenih, postojanje eventualnih blokada, perioda nepodmirivanja obveza i sl.

LITERATURA

KNJIGE

1. Leko, V., Stojanović, A.: Financijske institucije i tržišta, Ekonomski fakultet Zagreb, 2018.
2. Šego, B.: Matematika za ekonomiste, Narodne novine, Zagreb, 2005.

ČLANCI

1. Bohaček, Z., Šarlija, N., Benšić, M.: Upotreba kredit scoring modela za ocjenjivanje kreditne sposobnosti malih poduzetnika. Ekonomski pregled, Vol. 54, No. 7 - 8, 2003.
2. Erceg, D., Deković, Ž.: Zakonski okvir ugovaranja promjenjive kamatne stope kod potrošačkog kreditiranja. Zbornik radova Veleučilišta u Šibeniku, Vol. 14 No. 3-4, 2020.
3. Feldman, R.: Small business loans, small banks and a big change in technology called credit scoring. Region, Vol. 11, Issue 3, 1997, str. 18 - 24.
4. Hobljaj, H.: Dodatne činidbe kao poseban oblik financiranja društva s ograničenom odgovornošću. Javni bilježnik Vol. 26, No. 49, 2022.
5. Jurman, A.: Kreditna politika poslovnih banaka u funkciji učinkovite multiplikacije kredita i depozita. Economic research - Ekonomska istraživanja, Vol. 21 No. 2, 2008.
6. Mihelčić, G., Mišćenić, E.: Credere i kredit: dva srodna ili suprotstavljena pojma? Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Vol. 37, No. 1, 2016.
7. Pepur, S., Kovač, D., Ćurak, M.: Čimbenici korištenja trgovačkog kredita u SME u Hrvatskoj. Zbornik Veleučilišta u Rijeci, Vol. 8 No. 1, 2020.
8. Ribić, D.: Procjena kreditnog rizika. Praktični menadžment : stručni časopis za teoriju i praksu menadžmenta, Vol. 2, No. 1, 2011.
9. Zebić, P., Špoljarić, M.: Teorijske osnove i analiza ponude stambenih kredita banaka. Zbornik radova Međimurskog veleučilišta u Čakovcu, Vol. 7, No. 1, 2016.

Internetski izvori:

1. Addiko banka, službena internetska stranica: Izračuni. Dostupno na: <https://www.addiko.hr/izracuni/>. Pristupljeno 28.06.2023.
2. Addiko banka, službena internetska stranica: Krediti. Dostupno na: <https://www.addiko.hr/brzi-kredit/#/addiko-calc>. Pristupljeno 27.08.2023.
3. Addiko banka, službena internetska stranica: Osnovni podaci. Dostupno na: <https://www.addiko.hr/osnovni-podaci/>. Pristupljeno 22.06.2023.
4. Addiko banka, službene internetske stranice: Business Mastercard revolving kreditna kartica. Dostupno na: <https://www.addiko.hr/business-mastercard-revolving-kreditna-kartica/>. Pristupljeno 26.06.2023.
5. Addiko banka, službene internetske stranice: Građanstvo – Gotovinski krediti. Dostupno na: <https://www.addiko.hr/gotovinski-kredit/>. Pristupljeno 26.06.2023.
6. Addiko banka, službene internetske stranice: Poslovni subjekti – Financiranje. Dostupno na: <https://www.addiko.hr/poslovni-subjekti/financiranje/kredit-obrtna-sredstva/>. Pristupljeno 29.06.2023.
7. Addiko banka, službene internetske stranice: Poslovni subjekti – Garancije. Dostupno na: <https://www.addiko.hr/poslovni-subjekti/financiranje/garancije/>. Pristupljeno 26.06.2023.
8. Addiko banka, službene internetske stranice: Poslovni subjekti – Krediti za obrtna sredstva. Dostupno na: <https://www.addiko.hr/poslovni-subjekti/financiranje/kredit-obrtna-sredstva/#1492961285852-c671543a-e8d5>. Pristupljeno: 23.06.2023.
9. Addiko banka, službene internetske stranice: Poslovni subjekti – Paketi uz transakcijski račun. Dostupno na: <https://www.addiko.hr/poslovni-subjekti/racun-i-placanja/paketi-uz-transakcijski-racun/>. Pristupljeno 26.06.2023.
10. Addiko banka, službene internetske stranice: Poslovni subjekti – Zaštita od tržišnih rizika. Dostupno na: <https://www.addiko.hr/poslovni-subjekti/riznica/zastita-od-trzisnih-rizika/#1492962298538-f70892ca-88ef>. Pristupljeno 26.06.2023.

11. Addiko banka, službene internetske stranice: Vizija i misija. Dostupno na: <https://www.addiko.hr/o-nama/o-banci/vizija-i-misija/>. Pristupljeno 22.06.2023.
12. Addiko banka: Poslovni subjekti – SEPA plaćanja. Dostupno na: <https://www.addiko.hr/poslovni-subjekti/racuni-i-placanja/sepa-placanja/#1559549487549-ccede2bd-64ff>. Pristupljeno 26.06.2023.
13. Bašić, T.: Ovo su vrste kredita koje banke nude isključivo za obrtnike. Poslovni tjednik Lider, 07.01.2020. Dostupno na: <https://lidermedia.hr/poslovna-scena/hrvatska/obrtnici-ovo-su-vrste-kredita-koje-banke-nude-iskljucivo-za-obrtnike-129467>. Pristupljeno 24.06.2023.
14. Cvitanović, B.: Otvaranje d.o.o.-a i j.d.o.o.-a – pregled koraka i usporedba troškova u 2023., Brojevi d.o.o., 27.02.2023. Dostupno na: <https://brojevi.hr/otvaranje-doo-ili-jdoo-postupak/>. Pristupljeno 05.06.2023.
15. Dokonal, T.: Mogu li i kako obrtnici i mali poduzetnici od banaka dobiti minuse i obrtna sredstva, 20.09.2021. Dostupno na: <https://hrportfolio.hr/vijesti/ekonomija/mogu-li-i-kako-obrtnici-i-mali-poduzetnici-od-banaka-dobiti-minuse-i-obrtna-sredstva-66403>. Pristupljeno 28.06.2023.
16. HAMAG-BICRO: Kako do zajma. Dostupno na: <https://hamagbicro.hr/financijski-instrumenti/kako-do-zajma/>. Pristupljeno 25.08.2023.
17. HBOR (Hrvatska banka za obnovu i razvitak): Krediti. Dostupno na: <https://www.hbor.hr/investicije-posebnih-segmenata-msp-ova-u-okviru-npoo-a/650>. Pristupljeno 25.08.2023.
18. HBOR (Hrvatska banka za obnovu i razvitak): Poduzetnici u teškoćama. Dostupno na: <https://www.hbor.hr/naslovnica/hbor/poduzetnici-u-teskocama/>. Pristupljeno 09.06.2023.
19. HNB: Popis kreditnih institucija: Dostupno na: <https://www.hnb.hr/temeljne-funkcije/supervizija/popis-kreditnih-institucija>. Pristupljeno 09.06.2023.
20. Hrvatska enciklopedija: Kredit. Dostupno na: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=33841>. Pristupljeno 02.06.2023.

21. Hrvatska enciklopedija: Obrtnik. Dostupno na:
<https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=44647>. Pristupljeno 10.06.2023.
22. Hrvatska enciklopedija: Obrtništvo. Dostupno na:
<https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=44648>. Pristupljeno 10.06.2023.
23. Hrvatska enciklopedija: Rizik. Dostupno na:
<https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=53028>. Pristupljeno 03.06.2023.
24. Hrvatska enciklopedija: Trgovačko društvo. Dostupno na:
<https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=62220>. Pristupljeno 05.06.2023.
25. Hrvatska gospodarska komora: Kako započeti poduzetničku djelatnost, Zagreb, 2016.
Dostupno na:
<https://www.hgk.hr/documents/poduzdjelatnost2016hrweb57e27cf4d75df.pdf>.
Pristupljeno 26.06.2023.
26. Hrvatska poštanska banka (HPB): Krediti. Dostupno na:
<https://www.hpb.hr/hr/kredit/16>. Pristupljeno 26.08.2023.
27. Hrvatski jezični portal: Obrt. Dostupno na:
https://hjp.znanje.hr/index.php?show=search_by_id&id=eFtnXxI%3D. Pristupljeno
10.06.2023.
28. OTP banka: AGRO. Dostupno na: <https://www.otpbanka.hr/otp-agro>. Pristupljeno
26.08.2023.
29. OTP banka: Mala poduzeća i obrtnici. Dostupno na: <https://www.otpbanka.hr/mali-srednji-poduzetnici>. Pristupljeno 26.08.2023.
30. Portal Obrtnog registra Republike Hrvatske: O Obrtu. Dostupno na:
<https://portor.gov.hr/index.php/o-obrtu/>. Pristupljeno 24.06.2023.
31. Raiffeisen banka: Krediti. Dostupno na: <https://www.rba.hr/kredit/nenamjenski-kredit>. Pristupljeno 26.08.2023.

32. Zagrebačka banka: Financiranje. Dostupno na:

<https://www.zaba.hr/home/financiranje>. Pristupljeno 26.08.2023.

ZAKONI I PROPISI

1. Zakon o obrtu, Narodne novine 143/13, 127/19, 41/20
2. Zakon o potrošačkom kreditiranju, Narodne novine 75/2009
3. Zakon o trgovačkim društvima, Narodne novine 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19, 34/22, 114/22, 18/23

POPIS ILUSTRACIJA

TABLICE

Tablica 1. Financijski i nefinancijski pokazatelji kreditne sposobnosti.....	7
Tablica 2. Kategorije i vrste kredita prema roku dospijeća.....	12
Tablica 3. Temeljne podjele trgovačkih društava u RH.....	15
Tablica 4. Obrtništvo u brojkama.....	21
Tablica 5. ESIF krediti koje nudi HAMAG-BICRO.....	25
Tablica 6. Posebni krediti koje nudi HAMAG-BICRO za obrtnike u sektoru poljoprivrede, prerađivačke industrije i šumarstva.....	26
Tablica 7. ESIF jamstva koja nudi HAMAG-BICRO.....	27
Tablica 8. Vrijednost baznih kamatnih stopa u kreditnom poslovanju.....	42

SLIKE

Slika 1. Logotip Addiko banke.....	29
Slika 2. Kredtini kalkulator za iznos kredita od 25.000 eura na rok od 5 godina za poslovne subjekte.....	39
Slika 3. Kredtini kalkulator za iznos kredita od 25.000 eura na rok od 5 godina za građane.....	40
Slika 4. <i>Online</i> obrazac za kredite za poduzetnike.....	41